

JOURNALISTI

Suomen Journalistiliiton ammattilehti • 100. vuosikerta 13.9.2024

7 | 24

JSN saa
sittenkin
valtiolta
rahoitusta
s.8

Harjoittelut
päättävät
ulkosuomalai-
sissa lehdissä
s. 21

Työntekijät
haastoivat
MTV:n
oikeuteen
s. 34

Miksi viisikymppinen
ei kelpaa? Toimittaja Miia Saari
on saanut potkut jo kahdesti. **14**

100
1924 – 2024
JOURNALISTI

KUVA: KAROLIINA PAATOS

Sauli Pakkasalo vähensi Lapin Kansan printtiversiön ilmestymiskertoja kolmeen viikossa.

s.6

Radiopomo
Sami
Tenkanen
vastasi
Näinkö on
-väitteisiin.
s.10

Media käsittelee
eläimiä liian
ihmiskeskeisesti,
kirjoittaa
toimittaja
Annina Vainio.

s.4

Marja Honkonen • marja.honkonen@journalistiliitto.fi

Ikäsyrrjintä on tuottavuutta ajatellen tyhmyä, mutta ennen kaikkea se on väärin

Parikymmentä vuotta pitäisi vielä jaksaa.

Tyypillinen Journalistiliiton jäsen on 45–49-vuotias. Hänen alin eläkeikänsä on 66 vuoden tienoilla ja tavoite-eläkeikänsä pari vuotta enemmän.

Hänellä on siis jäljellä vielä yli 4000 työpäivää – jos hyvin käy.

Jos käy huonommin, ura katkeaa työttömyyteen tai sairastumiseen. Mitä iäkkäämpi silloin on, sitä vaikeampi työnsyrrjään on päästä jälleen kiinni.

TÄMÄN LEHDEN KANSIJUTTU kertoo siitä, millaista on saada potkut ja etsiä uutta työtä yli viisikymppisenä. Se ei ole hankalaa ainoastaan media-alalla.

Työterveyslaitoksen tutkimuksen mukaan kielteiset asenteet vaikeuttavat yli 55-vuotiaiden työhön pääsyä, työskentelyä ja työuran jatkamista. Näin siitä huolimatta, että he jaksavat työssään keskimäärin nuoria paremmin.

Julkisessa keskustelussa ikäsyrrjinnän järjestömyyttä perustellaan usein myös sillä, miten tehokkaita ja tuottavia konkarityöntekijät parhaimmillaan ovat. Työnantajienkin mielestä he ovat esimerkiksi itsenäisempiä, oma-aloitteisempia sekä tiedoiltaan ja taidoiltaan parempia kuin työntekijät keskimäärin.

On kuitenkin nurinkurista, että yhden työntekijäryhmän arvoa joutuu puolustamaan työntekijöiden taidoilla ja tuottavuudella. Yhdenvertaisuuslain näkökulmasta ikäsyrrjintä on aivan yhtä väärin kuin syrrjintä sukupuolen,

KUVA: MEERI UTTI

Ami Lassila, 61, sade upp sig och blev frilans i Spanien.

s.26

Ikäsyrrjintä ei ole väärin ja tyhmää vain, koska se vaarantaa tuottavuuden kasvun. Ikäsyrrjintä on vain väärin.

vamman tai etnisen alkuperän vuoksi.

Ikäsyrrjintä ei ole väärin ja tyhmää vain, koska se vaarantaa tuottavuuden kasvun. Ikäsyrrjintä on vain väärin.

MINKÄÄN IKÄINEN TYÖNTEKIJÄ ei ole koko ajan tuottava. Kaikilla on kehoja päiviä, hankalia elämänvaiheita ja yllättäviä sairastumisia.

Työterveyslaitos suosittaa työpaikkoja tukemaan konkarityöntekijöitä esimerkiksi huomioimalla palautumisen työaika-suunnittelussa, mahdollistamalla työn muokkaamisen sekä tukemalla työn ja yksityiselämän sovittamista yhteen.

Kyse on siis joustoista, joita työntekijät tarvitsevat riippumatta siitä, onko työpäiviä jäljellä enemmän vai vähemmän kuin 4000. Paras tapa

parantaa yli 55-vuotiaiden työllisyyttä on varmistaa, että ihan kaiken ikäiset jaksavat työtään.

Media-alan työpaikoissa tässä on vielä opittavaa: Journalistien työ muuttuu jatkuvasti kii-reisemmäksi ja kuormittavammaksi. Se myös valuu vapaa-ajalle. Elokuva- ja tv-alan työhyvin-vointitutkimuksen alustavat tulokset taas ker-tovat, että palautuminen on riittämätöntä ja työajoista joustetaan. Vastanneista vajaa kaksi kolmasosaa kertoi olevansa psyykkisesti kuor-mittuneita.

Samaan aikaan esimerkiksi MTV riitelee oikeudessa lomaviikosta, jota se ei haluaisi antaa uusille työntekijöille samaan tapaan kuin vanhoille.

Myös työnantajien soisi ymmärtävän, että parikymmentä vuotta pitäisi vielä jaksaa. ●

KUVITUS: HANNA LAHTI

Journalistiliiton Eveliina Tuominen patistaa mediataloja neuvottelu- pöytään.

s.35

Kannen kuva: Heidi Piironen
Takakansi: Kasper Strömman

JOURNALISTI

Suomen Journalistiliiton
ammattilehti 100. vuosikerta
13.9.2024

VASTAAVA PÄÄTOIMITTAJA /
ANSVARIG CHEFREDAKTÖR
Marja Honkonen 050 379 9108

TOIMITUSSIIHTEERI /
REDAKTIONSSSEKRETERARE
Manu Marttinen 050 310 3036

TOIMITTAJAT / REPORTRAR
Nina Erho 050 379 8155
Manu Haapalainen 050 501 0716

ULKOASU / LAYOUT
Heli Saarela 050 470 0016

SÄHKÖPOSTIT
etunimi.sukunimi@journalistiliitto.fi
fornamn.slaktnamn@journalistiliitto.fi

VERKKOLEHTI
www.journalisti.fi

TILAUKSET / BESTÄLLNINGAR
Jaicom Oy 03 4246 5383
journalisti@atex.com

PAINO / TRYCKERI
Botnia Print, Kokkola
ISSN 1236-3596 (painettu/tryckt)
1458-4271 (verkko/nät)

JULKAISIJA / UTGIVARE
Suomen Journalistiliitto
Finlands Journalistförbund
09 612 2330
PL 252, 00531 Helsinki

SEURAAVA JOURNALISTI 8 / 2024
ILMESTYY 11.10., AINEISTO 2.10.

ILMOITUSMYynti:
www.journalisti.fi > ilmoittajille
044 755 5002

Media kirjoittaa eläimistä liian ihmiskeskeisesti, väittää toimittaja Annina Vainio

Annina Vainio, teksti • Aapo Huhta, kuva

ANNINA VAINIO

- 37-vuotias tamperelainen freelance-toimittaja ja tietokirjailija.
- Valmistunut yhteiskuntatieteiden maisteriksi Tampereen yliopistosta.
- Kirjoittanut useita tietokirjoja, muun muassa työryhmän kanssa teoksen *Kaikenkarvainen kansa – miten koirista tuli miljoonabisnes* (2017). Tehnyt sen jälkeen useita tutkimus eläinaiheisia juttuja *Helsingin Sanomiin*.
- Työskennellyt muun muassa *Helsingin Sanomissa* ja osuuskunta Sarkamediassa sekä viimeisimpänä Media- ja viestintätieteellisen seuran Mevi ry:n projektitutkijana.
- Harrastaa salibandyä, lukemista ja musiikkia.

Kesällä 2023 mediassa levisi lukijan kuvaama video, jolla rusakko eli peltojänis riepottelee varista. Otsikot kyllästettiin adjektiiveilla. Toimittajat kuvailivat rusakkoa muun muassa raivokkaaksi, vauhkoksi ja hulluksi ja kirjoittivat, että se ”kylvää kauhua” Helsingissä eikä ”anna armoa kenellekään”.

Eräässä jutussa videon kuvaaja aprikoi, onko rabies eli vesikauhu palannut Suomeen. Se olisi ollut kova uutinen: Suomessa kotoperäistä rabiasta on todettu viimeksi vuonna 1989.

Jos tekstin jaksoi lukea kokonaan, eläimen käytös sai vähemmän dramaattisen selityksen. Juttuun haastatellun asiantuntijan mukaan rusakko todennäköisesti puolusti poikasiaan. Epäilyn vesikauhusta tutkija tyrmäsi täysin.

VASTUULLINEN ELÄIMIÄ KÄSITTELEVÄ journalismi ei ole helppoa. Uutisointi raivokkaasta rusakosta on siitä vain yksi esimerkki.

Journalismissa eläinten käytöstä tulkitaan herkästi ihmislähtöisesti. Varsinkin luonnoneläinten toiminta kehystetään usein tahalliseksi, ja eläimen ”pahuutta” korostetaan, jos ihmiselle on aiheutunut haittaa tai mielipahaa.

Tänä vuonna on uutisoitu esimerkiksi koiranulkoiluttajaa ”murjoneesta” hirvestä ja maatilan pihalle tunkevista ”röyhkeistä” susista.

Tällainen uutisointi on yksipuolista ja luo turhaa vastakkainasettelua ihmisen ja muuneläinten – siis muiden eläinten kuin ihmisen – välille.

Muuneläiset eivät voi edustaa itse itseään julkisessa keskustelussa, joten eläinten ääni pääsee kuuluville vain ihmisen välityksellä.

Viestinnän professori, mediatutkija **Carrie P. Freeman** on kirjoittanut tutkijakollegoidensa kanssa äänen antamisesta äänettömille. He muistuttavat, että yksi journalismin ydinarvoista on tuottaa totuudenmukaista viestintää, joka tuo esiin olennaisia näkökulmia monipuolisesti. Tutkijoiden mukaan toimittajan velvollisuus on tarkastella asioita myös muuneläinten eläinten näkökulmasta.

SUOMALAINEN ELÄINJOURNALISMI on valitettavan usein ihmiskeskeistä eli antroposentristä. Ihminen nähdään luonnosta erillisenä, sen yläpuolella olevana.

Media tapaa arvottaa eläimiä sen mukaan, millainen välinearvo niillä on ihmiselle. Eläimistä saatetaan kirjoittaa kuin ne olisivat koneita: ”Miten lehmä virittää huippuunsa”, pohdittiin Ylen jutussa toukokuussa 2023.

Samalla sivuutetaan muuneläisten eläinten tarpeet ja tunteet sekä niihin liittyvä tutkittu tieto.

Toki media tekee myös kriittistä eläinjournalismia. Sellaiselle vaikuttaa olevan yhä enemmän kysyntää. Ainakin suomalaisten ymmärrys muuneläisten hyvinvoinnista kasvaa, käy ilmi viime vuonna ilmestyneistä Sitran ja Eurobarometrin julkaisuista.

Media muokkaa, ylläpitää ja vahvistaa osaltaan eläinkäsityksiä ja -asenteita. Siksi toimittajien tekemillä valinnoilla on väliä: Kuka saa äänensä kuuluviin eläinaiheissa? Kenen näkemyksille annetaan eniten painoarvoa?

TOIMITTAJAN PITÄÄ ITSE TEHDÄ käyttämänsä kieleen ja sanavalintoihin liittyvät päätökset eikä turvautua kritiikittä esimerkiksi teollisuuden tai elinkeinon viljelemään sanastoon.

Näin sanoo Suomen eläinsuojelu ry:n (Sey) viestinnän asiantuntija **Sari Toivola**. Hän on koonnut oppaan, joka nojaa tutkimustietoon ja sisältää ohjeita muuneläisten eläinten huomioimiseen journalistisessa mediassa.

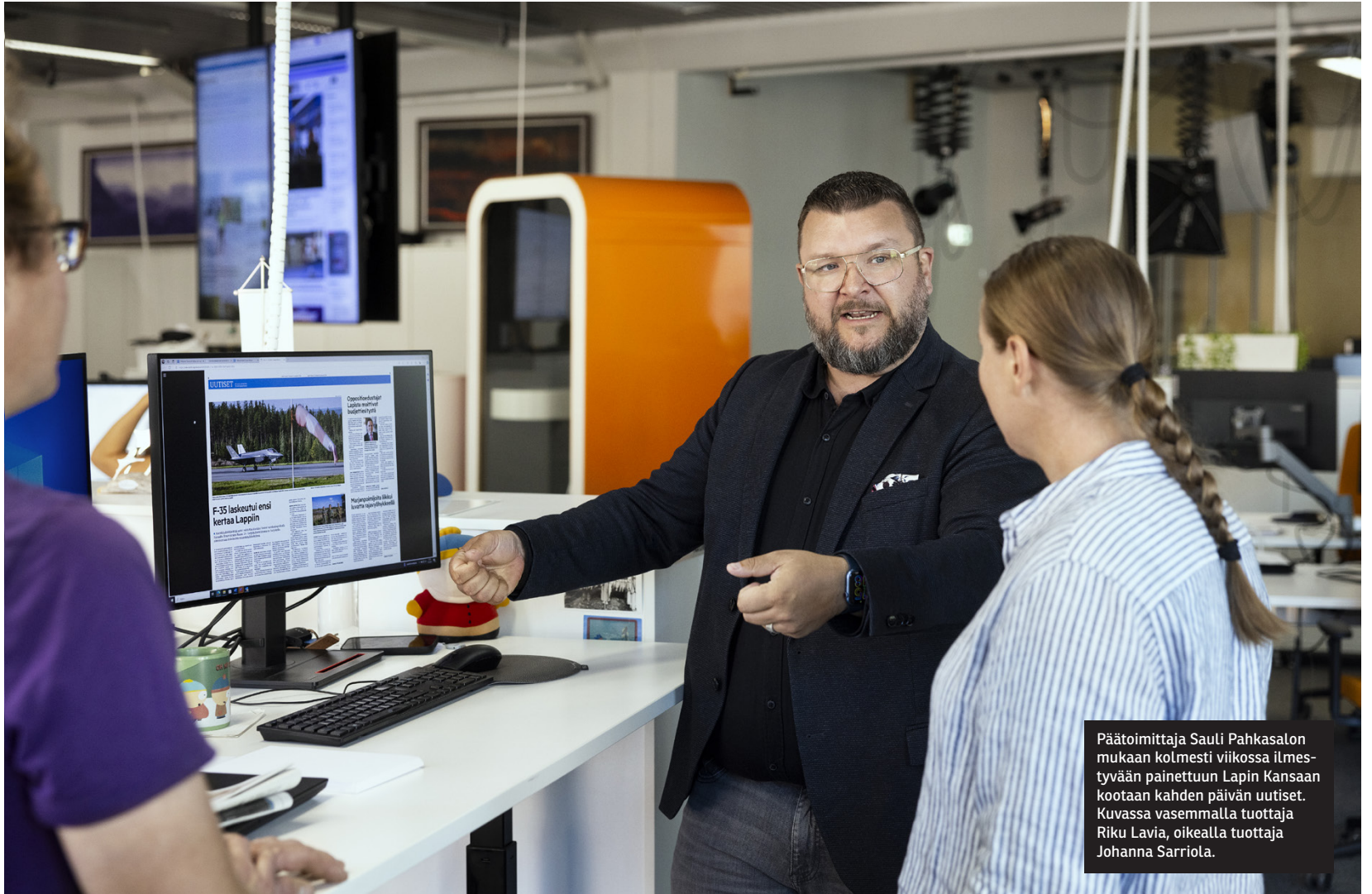
Tiedotusvälineiden intressit toki vaihtelevat. Vaikkapa *Maaseudun Tulevaisuuden* ja *Seyn Eläinten ystävä* -lehden valitsemat aiheet ja näkökulmat ovat omanlaisiaan, ja hyvä niin.

Silti voi kysyä, onko eläinjournalismin voimakas ihmiskeskeisyys perusteltua tilanteessa, jossa ihminen, eläin muiden joukossa, elää keskellä kuudetta sukupuuttoaaltoa. Useat lajit ovat katoamassa ihmisen toiminnan seurauksena. Panoksena on planeettamme säilyminen elinkelpoisena ihmiselle.

On toinenkin vaihtoehto. Siitä kirjoittaa *Stamina*-yhtyeen **Antti Hyyrynen** kappaleessa *Eloanjäänyt*:

”Evoluutio jää, vain ihminen häviää / ei meitä ollut syytä säilyttää.” •

Päätoimittaja Sauli Pakkasalon mukaan kolmesti viikossa ilmestyvään painettuun Lapin Kansaan kootaan kahden päivän uutiset. Kuvassa vasemmalla tuottaja Riku Lavia, oikealla tuottaja Johanna Sarriola.

Lapin Kansan printtilehti muuttuu kolmipäiväiseksi. Painettujen sanomalehtien loppu näkyy jo horisontissa.

Manu Haapalainen, teksti • Karoliina Paatos, kuva

+3,9%

Journalistiliiton keväällä teettämän palkkatutkimuksen ennakkotietojen mukaan media-alan työntekijän kokonaisansio on keskimäärin 4168 euroa. Ansiot nousivat kaksi vuotta sitten tehdystä tutkimuksesta 158 euroa eli 3,9 prosenttia. Naisjournalistin euro on 95,39 senttiä. Vielä kaksi vuotta sitten se oli 96,12 senttiä.

Lähteet: Journalistiliitto ja Verian

Irtisanomisuhan alle joutuneet yleläiset odottivat kolme vuotta tietoa kohtalostaan. Kahdenkymmenen sijaan irtisanottiin lopulta kaksi. Lue lisää: [Journalisti.fi](https://journalisti.fi)

Lapin Kansa vähentää syyskuun puolivälissä paperilehtensä ilmestymiskertoja. Aiemmin kuutena päivänä viikossa ilmestynyt printti toimitetaan lukijoille enää maanantaisin, keskiviikkoisin ja perjantaisin.

Lapin Kansan näköislehti ilmestyy jatkossakin kuutena päivänä viikossa. Myöskään nettilehteen muutoksella ei ole vaikutusta.

"Ratkaisu varmistaa Lapin Kansan ilmestymisen jatkossakin", päätoimittaja **Sauli Pakkasalo** sanoo.

Pakkasalon mukaan painetun lehden jakelu on Lapissa pitkien etäisyyksien ja pienen asukasmäärän vuoksi todella kallista. Samaan aikaan printti on luonnollisen poistuman kautta menettänyt uskollisia lukijoitaan. Uudet tilaukset ovat jo pitkään keskittyneet digipuolelle, Pakkasalo sanoo.

"45 prosentilla tilaajistamme on pelkkä digi-tilaus."

Lehti antaa lukijoille digipastusta tarvittaessa kädestä pitäen. Pakkasalo kiersi kesän aikana ikäihmisten tilaisuuksissa ympäri maakuntaa.

"Kriittistäkin palautetta on tullut, mutta ei ehkä niin paljoa kuin odotin."

Onko printti teille jatkossa toissijainen tuote?

"Kyllä siihenkin panostetaan. Siihen kootaan uutisia kahdelta päivältä. Näköislehti taas on joka päivä uniikki."

Onko tämä askel kohti printin lakkauttamista?

"Varmaankin, mutta en osaa sanoa millä aikavälillä. Uskon printin säilyvän vielä pitkään."

Miten printti säilyisi elossa mahdollisimman pitkään?

"Jakelutuki ja muut mediatuet auttaisivat, esimerkiksi nolla-alku", Pakkasalo sanoo.

"Mutta enemmän kuin printtien ilmestymispäivistä, olen huolissani nimikkeiden vähenemisestä ja mahdollisista uutiserämaista. Emme ole yksin tässä asiassa. Moni maakuntalehti seuraa uudistustamme mielenkiinnolla."

LAPIN KANSAN PÄÄLUOTTAMUSHENKILÖ Mikko Kinisjärvi sanoo, että toimituksen työn kannalta muutos ei ole suuri. Kuusipäiväinen näköislehti on sama tuote kuin aiemminkin – toki painotekniikka ei pelkän näköislehden kohdalla rajoita sivumäärää.

Kolmesti viikossa ilmestyvä painettu lehti tulee olemaan aiempaa paksumpi. Erillisen printin koostaminen näköislehdistä tuottaa oman lisätyönsä.

"Varsinkin taittotiimiltä vaaditaan hyvää ennakosuunnittelua", Kinisjärvi sanoo.

"Onneksi työt jatkuvat samalla henkilömäärällä

kuin aiemminkin."

PAINETTUIJEN LEHTIEN ILMESTYMISPÄIVÄT ovat tasaisessa laskussa. Seitsenpäiväisiä sanomalehtiä ilmestyi vuonna 2014 Uutismedian liiton tilaston mukaan 31. Kymmenen vuotta myöhemmin niitä on jäljellä kaksitoista. Muutosta tasoittaa hieman se, että kuusipäiväisten painettujen printtien määrä on samassa ajassa noussut viidestä viiteentoista.

Vuonna 2014 painettuja sanomalehtiä oli kaikkiaan 182, nyt 170. Valtaosa ilmestyy enää yhtenä päivänä viikossa. Tällaisia on peräti 108 kappaletta, kun vuonna 2014 niitä oli 70.

Uutismedian liiton markkinointi- ja tutkimusjohtaja **Sirpa Kirjonen** arvelee printtejä julkaistavan vielä ainakin 2030-luvulla.

"Ilmestymispäivät kyllä vähenevät ennen sitä. Mutta edelleen on todella paljon ihmisiä, joille nimenomaan printti merkitsee", Kirjonen sanoo.

Ainoastaan painettua sanomalehtiä lukee 15 vuotta täyttäneistä kuitenkin enää alle kymmenen prosenttia.

"Yli 65-vuotiaissakin digi meni printin ohi viime vuonna. Yleensä luetaan molempia."

Muun muassa pankit ovat opettaneet suomalaisille hyvät digitaidot, Kirjonen huomauttaa. Kyse ei ole siitä, ettei digiä osattaisi käyttää. Printti saattaa vain edelleen olla monelle miellyttävämpi luku-kokemus.

JOURNALISTIIKAN VÄITÖSKIRJATUTKIJA Liisa Ovaska Tampereen yliopistosta tutkii journalistimin dataistumista ja eri lehtiformaattien merkitystä lukijoille.

Ovaskan mukaan olisi liian helppo sanoa, että printtien väheneminen sattuu vain vanhuksiin.

"Sanoisin, että se osuu mietittyjä kokonaisuuksia arvostaviin lukijoihin", Ovaska sanoo.

"On myös ruuhkavuosiaan eläviä ihmisiä, jotka haluavat uutisensa valmiiksi annosteltuna. Olen miettinyt, voisiko painettuun lehteen kertyä samaa nostalgia-arvoa kuin vaikkapa vinylilevyihin. Onhan printti vastaus moneen digiajan huolenaiheeseen, kuten informaatiotulvaan ja keskittymiskyvyn rapautumiseen."

Suomalaisista 77 prosenttia luottaa uutismedioihin. Tutkimusdata ei kerro, miten suuri osa luottamuksesta liittyy juuri printtiformaattiin.

Muun muassa printin otsikointityyli on edelleen omiaan herättämään yleisön luottamusta, Ovaska kuitenkin sanoo.

"Harvemmin siellä on arvoitusotsikoita." ●

"45 prosentilla tilaajistamme on pelkkä digi-tilaus."

Sauli Pakkasalo, Lapin Kansan päätoimittaja

"Vajaa kolmannes suomalaisista ei luota uutisiin, vaan kyseenalaistaa suurten tiedotusvälineiden välittämää tietoa. Mitä he ajattelevat mediasta, ja miksi?"

Tampereen yliopiston tutkijatohtori Salla Tuomola. Lue lisää: [Journalisti.fi](https://journalisti.fi)

Millaista on olla toimittajana maanpaossa erossa perheestään ja jatkamassa uraansa vieraassa maassa? Toisten journalistien solidaarisuus auttaa jaksamaan, **Oksana Chelysheva** kirjoittaa. Lue lisää: [Journalisti.fi](https://journalisti.fi)

Julksen sanan neuvoston puheenjohtaja Eero Hyvönen on helpottunut valtion tuen jatkumisesta JSN:lle. "On keskeistä, että nykyinen osaava porukamme pystyy jatkamaan töitä."

JSN helpottui valtion rahoituksen säilymisestä

Nina Erho, teksti • Kai Widell, kuva

Irtisanomiset olisivat olleet Eero Hyvösen mukaan kanteluruuhkassa katastrofi.

Julkisen sanan neuvoston oikeusministeriöltä saama valtionapu säilyy. Se on ensi vuonna 102 000 euroa.

Journalisti kertoi elokuussa, että oikeusministeriö aikoo lakkauttaa avustuksensa median itsesääntelyelimelle. JSN:n saama valtionapu on ollut aiemmin 135 000 euroa vuodessa.

Puheenjohtaja **Eero Hyvönen** sanoo, että tuen jatkuminen on suuri helpotus.

"Nyt emme joudu miettimään irtisanomisia. Ne olisivat olleet katastrofi kanteluruuhkan keskellä. On keskeistä, että nykyinen osaava porukamme pystyy jatkamaan töitä", Hyvönen sanoo.

Hyvösen mielestä tuen lakkauttamiseen liitty-

nyt julkinen keskustelu osoitti, että JSN:n tuella on myös yhteiskunnallista arvoa. Sama näkyy tuen säilymisessä.

"Merkittävä osa ihmisistä näyttää pitävän hyvänä sitä, että osa neuvoston rahoituksesta tulee valtiolta eikä pelkästään media-alalta. Arvostan ja kunnioitan tätä näkemystä."

Nyt toteutuvasta 30 000 euron leikkauksesta tukeen Hyvönen uskoo JSN:n selviytyvän.

"Leikkaus on merkittävä, mutta tästä kuitenkin pääsemme hyvin eteenpäin. Uskon, että media-ala hoitaa erotuksen kuntoon", Hyvönen sanoo.

Syksyn aikana neuvosto myös miettii uusia tapoja selvittää kanteluruuhkasta taloudellisemmin. Se selvittää muun muassa, olisiko tekoälyavusteisista työkaluista apua.

JSN:n tuki säästyi, koska **Petteri Orpon** (kok.) hallitus päätti budjettiriihessä leikata oikeusministeriön avustuksia suunniteltua vähemmän. ●

MUUTOSNEUVOTTELUT ALKOIVAT USEASSA MEDIATALOSSA

Etelä-Suomen Media, Hilla Group sekä PK Paikallismediat ja Karelia Viestintä kertoivat elo-syyskuussa muutosneuvotteluiden alkamisesta. Etelä-Suomen Mediasta uhkaa vähentyä 15 ja Hilla Groupista 20 työpaikkaa. Pohjois-Karjalassa kaupunki- ja paikallislehtiä kustantavissa kahdessa yhtiössä uhan alla on seitsemän työpaikkaa.

Kaikkien muutosneuvotteluiden syyt ovat taloudellisia ja tuotannollisia.

Hilla Group aloitti muutosneuvottelut elokuun lopulla. Pääluottamushenkilö **Jukka Aniaksen** mukaan väen vähennyksiltä ei voi välttyä. Hän on kuitenkin toiveikas, että lähtijöiden määrä jää alle kahdenkymmenen.

"Minulle jäi ensimmäisestä tapaamisesta sellainen käsitys, että työnantajalla on aito halu kuulla työntekijöitä. Uskon, että täällä todellakin neuvotellaan eikä vain tapeta kuutta viikkoa aikaa", Anias sanoo.

Manu Marttinen

TAMPEREEN YLIOPISTO SELVITTÄÄ JÄLLEEN PAINOSTUSTA JA HÄIRINTÄÄ

Tampereen yliopiston tutkijaryhmä kartoittaa jälleen journalistien kohtaamaa häirintää, painostusta ja uhkailua. Tutkijat tekevät tutkimuksen yhdessä Journalistiliiton ja päätoimittajayhdistysten kanssa.

Sama tutkimustiimi on tehnyt vastaavan kyselyn vuosina 2017 ja 2021. Tavoitteena on saada kokonaiskuva siitä, miten painostus, häirintä ja uhkailu vaikuttavat journalistien arkiseen työhön.

"Koska nämä ilmiöt elävät ajassa, niiden seuranta ja ajantasaisen tilannekuvan ylläpitäminen on tärkeää. Häirintä ja uhkailu ovat työsuojelukysymyksiä, ja tiedonkeruun avulla voidaan edistää niihin varautumista", Tampereen yliopiston tutkijatohtori **Ilmari Hiltunen** sanoo.

Journalistiliitto lähettää kyselyn jäsenilleen syyskuun lopussa.

Manu Marttinen

UKRAINALAINEN VASILISA STEPANENKO EI TULEKAAN JOURNALISTIN PÄIVÄÄN

Journalisti kertoi elokuussa, että ukrainalainen journalisti ja videotuottaja **Vasilisa Stepanenko** on tulossa Journalistin päivän vieraaksi. Hän on kuitenkin estynyt tulemasta paikan päälle. Tapahtuman tuottajan **Nina Porran** mukaan raportointi sodan

keskeltä menee kaiken edelle.

Stepanenko oli osana kolmen hengen työryhmää, joka dokumentoi Mariupolin pommituksia keväällä 2022.

Journalistin päivä järjestetään 10. lokakuuta Lasi-

palatsissa Helsingissä. Iltajuhla järjestetään Korjaamolla, mutta se on loppuunmyyty. Seminaaripäivän ohjelman päivitetty tiedot löytyvät Journalistiliiton verkkosivuilta.

Manu Marttinen

Nykyinen poliittinen keskustelu olisi epäuskottavaa Aku Ankassa

KUVA: MEERI UTTI

Perussuomalaiset r.p. ei aio osallistua hallituksen rasminvastaiseen ohjelmaan kuuluvaan "Me puhumme teoin"-kampanjaan. Muut hallituspuolueet aikovat. Osana kampanjaa ministereille järjestetään koulutusta rasismista. Perussuomalaisten eduskuntaryhmän puheenjohtajan **Jani Mäkelän** mukaan näitä koulutuksia pidetään puolueen eduskuntaryhmässä koomisina. Hän kutsui kampanjaa "poseeraukseksi" ja totesi, että rasismia liioitellaan Suomessa paljon.

Samaan aikaan perussuomalaisten puheenjohtaja **Riikka Purra** vakuutti, että puolue on mukana rasminvastaisessa ohjelmassa "aivan kuten kolme muutakin hallituspuoluetta". Purran mukaan media vääristelee tosiasioita antaessaan ymmärtää, että perussuomalaiset pitää muita puolueita enemmän etäisyyttä hallituksen rasminvastaiseen työhön.

Kun omille kannattajille lähetetään yhtä viestiä ja muille täysin toista, puhutaan kaksoisviestinnästä.

Perussuomalaisten johto viestii omilleen, ettei puolue halua olla missään tekemisissä rasminvastaisen työn kanssa. Muualle julkisuuteen puolue viestittää päinvastaista: se on ihan yhtä sitoutunut kuin kaikki muutkin hallituspuolueet.

KAKSOISVIESTINNÄSTÄ ON PUHUTTU viime vuosina paljon, mutta siitä on hyvin harvoin ollut tarjolla näin konkreettisia esimerkkejä. On uskomatonta, että poliittisen viestin voi koulutuksen ja lukutaidon mallimaassa rakentaa yhtä aikaa kahdelle päinvastaiselle väitteelle.

Jos *Aku Ankka* -tarinan poliitikko vaatisi yhdessä lehtihaastattelussa paljon lisää puistoja Ankkalinnan ja toisessa taas kaikkien puistojen jyräämistä parkkipaikoiksi, lapset saattaisivat huvittua täysin

absurdista poliittisten puheiden ristiriidasta. Meidän aikuisten maailmassa se on kuitenkin nykyään melko tavanomaista poliittista viestintää.

Eikä tällaista kaksoisviestintää ainoastaan hyväksytä: pääministeri **Petteri Orpo** (kok.) jopa kiitti Ylen *A-Studiossa* Riikka Purraa siitä, että tämä "tarkensi" puolueensa kantaa. Purra siis kertoi, ettei puolue aio sanoutua irti aiemmin allekirjoittamastaan ohjelmasta, eikä aio tällä hetkellä omilla toimillaan mitenkään osallistua käytännön toimiin. Orpon sanoin, tämä tarkennus oli todella tärkeä.

Ja niinhän se olikin: sen ansiosta Orpo voi esiintyä ikään kuin hän olisi tietoinen vain kaksoisviestinnän toisesta puolikkaasta. Kokoomukselle ja luultavasti merkittävälle osalle sen äänestäjistä tärkeimmän hallituskumppanin kärkinimien vuosi sitten esiin tulleet rasistiset viestit olivat kiusallisia. Niiden vuoksi hallituksen oli alun perin pakko laatia rasminvastainen ohjelmansa. Jos perussuomalaiset viestisi vain, että puolue halveksii tätä ohjelmaa, se olisi Orpolle yhä kiusallisempaa.

TÄSTÄ SYYSTÄ ORPO HYVÄKSYY mielellään perussuomalaisten kaksoisviestinnän. Sen ansiosta hän voi aiheen noustessa esiin vedota aina siihen, että Purra on vakuuttanut puolueensa olevan aivan yhtä sitoutunut rasminvastaiseen ohjelmaan kuin kaikki muutkin hallituspuolueet.

Kyllä, me voimme todella yhtä aikaa jyrätä kaikki Ankkalinnan puistot ja lisätä Ankkalintaan puistoja! Uskomatonta, mutta politiikassa tämä on totta.

Me toimittajathan tiedämme tämän jo, mutta miten me voisimme kertoa lukijoille, miten täydellisen absurdia tämä kaikki on? Järjestääköhän Ankkalinnan ykköslehti *Ilta-Pulu* minkäänlaisia koulutuksia näihin tilanteisiin? ●

Sami Tenkanen, 50

- Bauer Median Suomen toimitusjohtaja vuodesta 2017. Kesäkuusta alkaen myös yhtiön Ruotsin toimitusjohtaja.
- Valmistui Laajasalon opiston radiolinjalta 1995. Suoritti Executive MBA -tutkinnon 2021 Henley Business Schoolissa Helsingissä.
- Aloitti juontajana Radio NRJ:n aamuohjelmassa vuonna 1994. Toimi kanavan ohjelmapäällikkönä 2005–2006.
- Siirtyi Nelonen Medialle vuonna 2007 ja oli perustamassa Radio Rock -kanavaa. Nelonen Median radioiden sisältöjohtaja 2012–2016
- Lohjan kaupunginvaltuuston jäsen (kok.) 2008–2017.
- Naimisissa toimittaja **Anna Perhon** kanssa. Kaksi aikuista lasta.
- Harrastaa golfia, padelia ja laskettelua.

Haluat korvata radion aamujuontajat tekoälyllä, Sami Tenkanen

Bauer Median toimitusjohtajan sieluun sattuu, jos juontaja puhuu musiikin päälle.

Manu Marttinen, teksti • Juuso Westerlund, kuva

Bauer Median strategian ensimmäinen lause on: "Media-kenttä elää murroksessa." Tämä omaperäinen linjaus kuvastaa sinua media-alan visionäärinä.

Toivottavasti ei. Media-alan muutos on klisee, mutta se on silti totta. Se on ollut käynnissä ainakin 50 vuotta, mutta juuri se tekee tästä hommasta mielenkiintoista.

Bauer Media lanseerasi viime syksynä tekoälyn avulla tuotetun radiokanavan. Tähtäät siihen, että pian kaikki 17 radiokanavaanne pyörivät ilman ihmisääntä.

En tähtää enkä usko siihen, että radiot toimisivat ilman ihmisiä. Haluan, että tekoälystä kiinnostuneet työntekijämme löytävät tapoja hyödyntää sitä. Tekoälyfirmoille radiojuontajien poistaminen globaalisti on sitä paitsi aika marginaalinen bisnes.

Haaveesi on, että tekoäly tekisi myös kanavaanne musiikit ja vältyisitte maksamasta valtavat Teosto-maksut.

Se olisi hirvittävä tragedia. En usko, että voisin käydä tekoälyn keikalla ja toivon, ettei näin käy. Tykkään käydä livekeikoilla ja fanittaa artisteja ja bändejä.

Kuulijanne toivovat, että tekoäly hoitaisi aamuohjelmienne "hauskan" läpänheiton.

Välillä toivon, että tekoäly voisi joskus hoitaa koh-tia, joissa meinaa naama punastua, mutta ei tekoälystä silti ihmisen korvaajaksi ole. Pyysin kerran Chat GPT:tä tekemään radioon sopivan hauskan vitsin, ja voin sanoa, ettei se siihen kykene.

Oikeasti tekoälyllä kannattaisi korvata kalleimmat työntekijät eli toimitusjohtajat.

On totta, että tässä työssä on valtavasti mekaanista tekemistä, jonka tekoäly voisi hoitaa. Toisaalta tässä työssä välillä vaaditaan inhimillisyyttä, älykkyyttä ja hyviä käytöstapoja, ja niitä tekoäly ei voi hoitaa.

Radion tulevaisuus näyttää valoisalta, koska ennen pitkää kaikki mediasisältö muuttuu puhutuksi.

Tämä on radiolle haaste, koska ihmisellä on rajallinen kapasiteetti kuunnella äänisisältöjä samanaikaisesti. Radio on välineenä tottunut siihen, että aina joku haas-

taa sitä – oli kyse c-kaseteista, cd-levystä tai musiikin suoratoistosta. Radio on aina pystynyt löytämään itsensä uudelleen. Luotan, että niin tapahtuu myös tulevaisuudessa.

Aloitit urasi radiokanava NRJ:n aamujuontajana. Tähtäsit radiopomoksi vain siksi, ettei tarvitsi herätä keskellä yötä töihin.

Tätä ei ehkä kukaan usko, mutta ei herääminen niin hirveää ollut. Edelleen voisin herätä, mutta en usko, että pärjäisin enää studiossa. Silloin pärjäsin, koska kanavia oli paljon vähemmän.

Parasta radiota on se, että juontaja lukee hittibiisien välissä iltapäivälehtien uutisia ja taustoittaa tapahtumia lukemalla Wikipediaa.

Tämä on mahtavan elitistinen väite, jossa *Journalistin* toimittaja ilman häpyä heittää bussin alle kaksi kollegaansa: radiojuontajan ja iltapäivälehtien toimittajan! Eihän se parasta radiota ole, mutta on mahdotonta sanoa mikä olisi. Kuuntelijoita on niin monenlaisia, ja jokaisen tarpeet vaihtuvat päivittäin.

Radiokanavan tärkein tehtävä on toimia ilmoituslupana yrityksille.

Ei se ehkä tärkein tehtävä ole. Jos yritysten tärkein tehtävä on kuitenkin luoda hyvinvointia työllistämällä ja tuottamalla verotuloja ja jos radiokanava voi tukea tätä, niin hieno homma.

Verenpaineesi nousee aina, jos johtamiesi radiokanavien uutiset eivät ala sekunnilleen oikea-aikaisesti.

Ei pidä paikkaansa. Uutisten aloitus saa heittää muutamilla sekunneilla, mutta juontaja ei saa ikinä puhua introspiikkiä pitkäksi laulun päälle. Sieluun sattuu, jos näin käy.

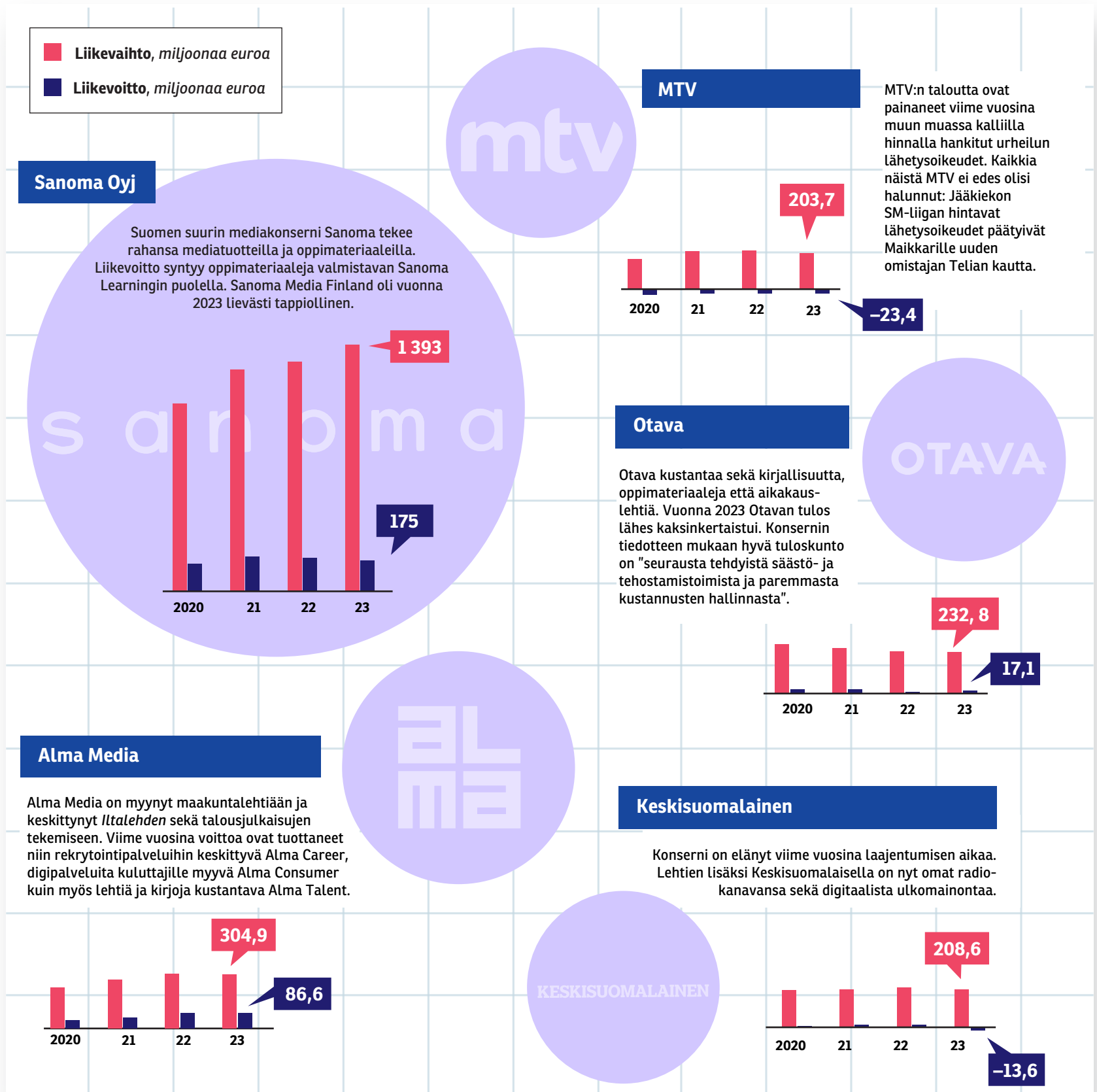
Sinut sekoitetaan usein laulajahahmo Aarne Tenkaseen.

Sitä tapahtuu vuosi vuodelta vähemmän. 20 vuotta sitten kirjoitin nimikirjoituksen Aarne Tenkasen levynkanteen, enkä ollut ihan varma kumpaa meistä nimmarinpyytäjää fanitti enemmän. ●

Isot mediakonsernit ovat tehneet vuodesta toiseen kelpo tulosta

Moni mediakonserni on tehnyt 2020-luvulla voittoa, mutta usein rahaa tuovat taloihin muut tuotteet kuin journalismi. Parhaiten on mennyt Sanomalla, heikoimmin MTV:llä.

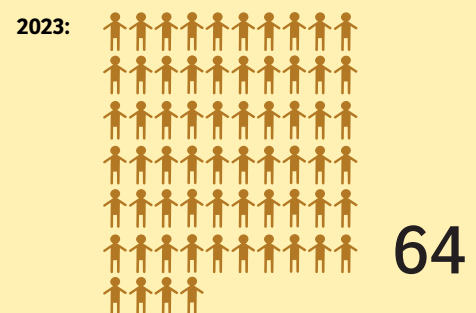
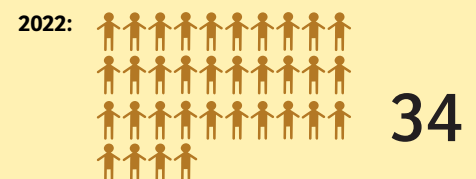
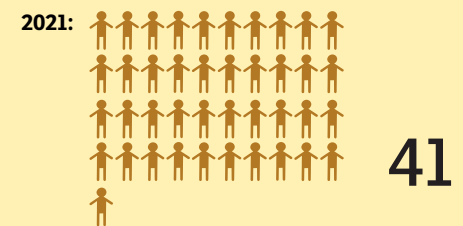
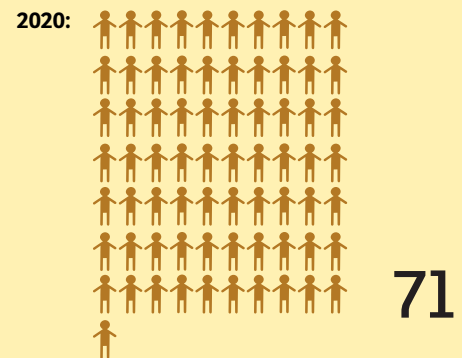
Manu Haapalainen, teksti • Johanna Sarajärvi, grafiikka

Näin paljon työpaikat vähenivät 2020–2023

Suomalaiset mediatalot ovat pysyneet pääasiassa voitollisina viime vuodet, mutta työpaikkojen määrä on laskenut tasaisesti. Mediatalot ovat vähentäneet väkeä yleensä irtisanomalla tai tarjoamalla vapaaehtoisia lähtöpaketteja.

Irtisanottujen vuosittainen määrä*

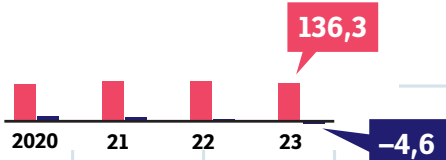

*Luvuissa mukana kaikki kotimaiset mediatalot, muutkin kuin tässä jutussa tarkastellut.

Lähde: Journalistiliitto

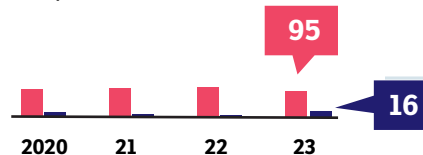
A-lehdet

Konsernin liiketoiminta on moninaista: lehtien kustantamisen lisäksi muun muassa designin, kellojen ja korujen verkkokauppaa ja käsityökirjoja sekä uusimpana Satokausi Median sesonkireseptejä.

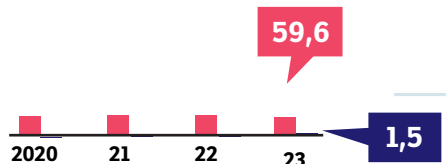
TS-Yhtymä

Turkulaisen mahtisuku Ketosten perheyriitys tuottaa uutismedian lisäksi muun muassa paino- ja viestintä-palveluita. TS-Yhtymän tulostilasto kuuluu Suomen mediataloista vakaimpiin.

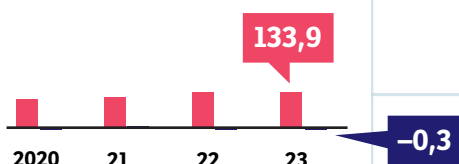
Kaleva Media

Kalevan päätuote on sanomalehti Kaleva, mutta leimallisesti Pohjois-Suomeen sitoutunut yhtiö julkaisee myös muun muassa muita alueellisia sanomalehtiä ja ilmaisjakelulehtiä. Yhtiön printtijulkaisujen kannattavuutta ovat painaneet kalliit jakelukustannukset.

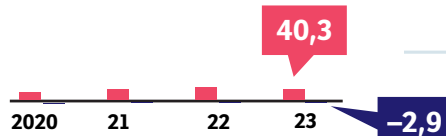
Punamusta Media

Punamusta Media myi lehensä tänä vuonna Keski-Suomalaisen omistukseen. Rebl Group -nimen ottanut yhtiö keskittyy jatkossa mainosten ja viestintä-materiaalien painamiseen ja suunnitteluun. Yhtiön medialiiketoiminta koostui maakuntalehti Karjalaisesta ja kuudesta paikallismediasta.

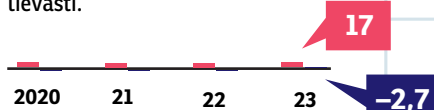
Hilla Group

Hillalla on sanomalehtiensä lisäksi muun muassa paino-, jakelu-, kiinteistö-, tapahtuma- ja julkaisu-toimintaa. Konserni aloitti elokuussa muutosneuvottelut, jotka voivat johtaa enintään 20 henkilön irtisanomisiin.

Hufvudstadsbladet Ab

KSF Media muutti elokuussa 2023 nimensä Hufvudstadsbladet Ab:ksi. Ruotsalainen Bonnier News osti samana vuonna yhtiön osake-enemistön. Hufvudstadsbladet oli viime vuonna Suomen ainoa päivälehti, jonka tilaustulot kasvoivat edes lievästi.

Lähde: Konsernien vuosikertomukset

TYÖURAT

Miia Saari sai yli viisikymppisenä kahdesti potkut ja teki kokemustensa pohjalta kirjan ➔

Nina Erho, teksti • Heidi Piironen, kuvat

Heikki pitää irtisanotuista listaa, ja kolmen kärki alkaa erottua muista. Ykkösinä ovat syövä tai jonkun muun syyn takia pitkällä sairaslomalla olleet yli viisikymppiset naiset. Kakkossijaa pitävät talossa parikymmentä vuotta töitä tehneet yli viisikymppiset naiset. Pronssissa ovat kiinni pitkällä sairaslomalla

vuoden sisällä olleet kuusikymppiset miehet.”

Katkelma on toimittaja **Miia Saaren** esikoisromaanista *Toimenpidepäivät* (Enostone), joka ilmestyy syyskuussa.

Romaanin päähenkilö Tiia työskentelee toimittajana aikakauslehtiä kustantavassa MediaTalossa. Siellä alkavat muutosneuvottelut, joissa liipaisimella ovat erityisesti yli viisikymppisten työpaikat. Irtisanotuista listaa pitävä Heikki on MediaTalon toimitusosaston puheenjohtaja.

Kun Tiia tuskailee MediaTalon pääluottamushenkilölle, eikö työntekijän osaamisella ole enää mitään väliä, tämä vastaa:

”Suoraan sanottuna ei, tai tavallaan on. Mitä ansioituneempi ja hyväpalkkaisempi toimittaja on, sitä suuremmalla syyllä hänelle kannattaa antaa potkut ja tarjota sen jälkeen töitä freelancerina. Näin Talo saa heidän työpanoksensa pilkkahintaan entiseen verrattuna.”

”Ja tämä strategia toimii tasan niin kauan kuin se meno jatkuu, ettei yli 50-vuotiaita työttömiä palkata töihin. Se takaa sen, että heidän on pakko myydä työpanoksensa alihintaan.”

Romaani on fiktiota. Saari kuitenkin tuntee sen aiheen omien kokemustensa pohjalta.

Saari menetti työpaikkansa *Seura*-lehden toimittajana Otavamedian muutosneuvottelujen seurauksena syksyllä 2018. Neuvottelujen jälkeen työnantaja kutsui työntekijöitä irtisanottavaksi puhelimitse.

”Kun puhelimeni soi, ajattelin, että näistä tunnelmista on pakko kirjoittaa. Jonkun on pakko tehdä se, jollain tavalla”, Saari sanoo.

Saari on haastatellut kirjansa taustaksi eri mediataloissa työskenteleviä ihmisiä.

Romaanin päähenkilö Tiia on kirjoittanut samoja juttuja kuin Saari itse, ja heille myös tapahtuu joitakin saman tyyppisiä asioita. Saaren mukaan hän ja Tiia ovat kuitenkin eri henkilöitä, eikä muitakaan kirjan hahmoja ole oikeasti olemassa – juonen toiseen haaraan liittyviä majoja lukuun ottamatta.

Ennen *Seura*-perheen muutosneuvotteluja Saari oli ollut sairaslomalla murtuneen käden takia ja palannut töihin vain kuukatta ennen neuvottelujen alkamista. Saaren sairasloman aikana *Seurassa* oli aloittanut uusi päätoimittaja.

Saari ehti työskennellä Otavamediassa yli kaksikymmentä vuotta. Työsuhteensa päättyessä hän oli 52-vuotias.

Uuden työpaikan Saari löysi kahden vuoden kuluttua. Hän teki pätkätöitä, kunnes sai vakipaikan vuonna 2023. Mutta siitäkään ei tullut tarinalle onnellista loppua.

”Ehdin jo ajatella, että kerron kirjan valmistuessa, miten löysin kovalla työllä uuden vakituisen työpaikan, vaikka sain potkut yli viisikymppisenä. Miten mahtavaa!” Saari sanoo.

”Mutta kaikki ei sitten mennytkään ihan niin, vaan jouduin samaan tilanteeseen kuin mistä koko prosessi sai alkunsa. Kun sain uudet potkut, tunne oli oikeasti absurdi. Se oli niin absurdi, että sitä oli vaikea käsittää.”

MEDIA-ALALLA IKÄSYRJINTÄ on yleistä. Viime vuosina monet toimitukset ovat irtisanoneet väkeä, ja tyypillisesti irtisanottujen joukossa on yli viisikymppisiä. Viimeksi näin kävi tänä keväänä *Helsingin Sanomissa*. Kahdeksasta irtisanotusta valtaosa oli yli viisikymppisiä miehiä.

Loppuvuodesta 2020 *Journalisti* kertoi, että A-lehdistä joutui lähtemään yt-neuvottelujen seurauksena useita kokeneita työntekijöitä. Koska lähes kaikki ottivat eropaketin, työnantaja saattoi valita tilalle mieleisiään. Asumisen toimitukseen rekrytoitiin vuokrafirman kautta tuottajaa, jonka kuukausipalkka oli vain 2900 euroa. Se on paljon pienempi kuin monien kokeneiden aikakauslehden tekijöiden palkka.

Ennen eropakettien aikaa ikäsyryntä tuli helpommin julki. *Etelä-Suomen Sanomien* silloiselle kustantajalle koi-tui vuonna 2009 tapahtuneesta kuuden iäkkään irtisanomisesta kaikkine kuluineen yli 300 000 euron lasku. Takavuosina myös A-lehtien, Alma Median ja MTV:n työntekijät ovat hakeneet oikeudessa korvauksia ikäsyrynnän perusteella.

Toimittaja **Sirpa Pääkkönen** haastatteli media-alalla ikäsyryntää kokeneita naisia *Journalistiin* 2/2021. Hän on kirjoittanut naisten työelämässä kokemasta ikäsyrynnästä myös kirjan *Pätkiä ja potkuja* (Avisado, 2020).

Pääkkösen mukaan irtisanomisia harkitseva työnantaja ajattelee, että vanhemmilla työntekijöillä on jo eläkekertymää ja heidän on aika antaa tilaa nuoremmille. Aiemmin kokemusta on asiantuntija-ammateissa arvostettu, koska se tuo laatua, varmuutta ja nopeutta. Kokeneella ihmisellä on yleensä hyvät verkostot.

”Enää tämä ei välttämättä päde, kun työnantajat palkkaavat nuoria digiosaajia työehtosopimukseen kirjatulla peruspalkalla. Näin iän lisäksi syrjintään vaikuttaa palkka – nuori työntekijä tulee kokenutta halvemmaksi”, Pääkkönen kirjoittaa *Journalistissa*.

Journalistiliiton edunvalvontajohtajan **Petri Savolaisen** mukaan vanhemmat työntekijät joutuvat joskus työnantajan silmätikuksi myös sairastuttuaan tai siksi, että heillä on työstään jo paljon kokemusta ja rohkeutta sanoa siitä mielipiteensä.

Tilastokeskuksen vuonna 2020 julkaiseman, kaikkia aloja koskevan tutkimuksen mukaan yli viisikymppiset eivät jää työttömäksi sen yleisemmin kuin nuoremmat, mutta heidän on muita vaikeampi työllistyä.

Journalistiliitto tilastoi muutosneuvotteluissa työnsä menettäneiden vuosittaiset määrät mutta ei ikää, eikä tilastoja iästä ole myöskään mediatalojen luottamushenkilöillä.

A-lehtien ja Otavamedian pitkäaikaisten luottamushenkilöiden tuntuma on, että viime vuosina muutosneuvotteluissa on joutunut lähtemään monen ikäisiä.

Potkujen tasainenkaan ikäjakauma ei takaa, ettei ikäsyryntää ole.

Miia Saarelle jäi henkilökortti muistoksi Otavamedian-ajasta.

"Kokeneita journalisteja kyllä irtisanotaan, mutta ei pelkää heitä, sillä ikäsyrrinnän kautta irtisanomisia pääsi helpommin riitauttamaan. Työnantajat ovat ottaneet takavuosien oikeudenkäynneistä opikseen", Petri Savolainen sanoo.

Journalistiliiton ansiosidonnaista työttömyysturvaa A-kassasta saaneista jäsenistä yli viisikymppisiä on ollut viime vuosina noin puolet.

ENNEN OTAVAMEDIAN muutosneuvottelujen alkamista Miia Saari oli ollut työkierrossa *Suomen Kuvalehdessä*. Seuraan palattuaan hän joutui sairauslomalle murtuneen käden takia. Sairausloman aikana hän sai kuulla yhtiön kodin lehtien muutosneuvotteluista.

"Kun kauhistelin asiaa Seura-perheen Whatsapp-ryhmässä, minulle sanottiin, että ei kannata huolestua, eivät neuvottelut *Seuraa* koske. Päätin uskoa niin."

Otavamedia kävi vuosina 2018 ja 2019 muutosneuvottelut kaikissa lehtiperheissään. Seura-lehtiperheen neuvottelut alkoivat syyskuussa 2018. Siihen kuuluivat *Seuran* lisäksi *TV-Maailma*, *Kotilääkäri* ja *Viva*.

Kun Miia Saari sai irtisanomispuhelun, hän tunsu pelkoa ja hämmennystä.

"Toivoin, että joku olisi saattanut minut irtisanomishuoneeseen, pitänyt kiinni kädestä. Mutta ihan yksin sinne oli selvittävä."

Toimenpidepäivien päähenkilö Tiia kutsutaan irtisanotavaksi kahdesti. Ensimmäisellä kerralla työnantaja tarjoo hänelle uutta työpaikkaa *Televisio*-lehdestä, koska sieltä on yllättäen vapautunut työpaikka vapaaehtoisen irtisanoutumisen seurauksena.

Tiian uusi työ alkaa koeajalla. Pian työnantaja haluaa purkaa koeajan.

"Me menemme nyt suoraan asiaan. [Päätoimittaja] Leila haluaa purkaa koeaikasi, joten se puretaan", MediaTalon

talousjohtaja sanoo.

Mitkä mahtavat olla irtisanomisen perusteet, pääluottamushenkilö kysyy Tiian puolesta.

"Koeajan purkamista ei tarvitse perustella", Leila sanoo.

Myös Miia Saarelle annettiin irtisanomishuoneessa uusi työ *TV-Maailman* tuottajana. Hän ehti toimia työssä kolmen kuukauden ajan.

Kun Saari oli jo lähtenyt talosta, kaksi työnantajan edustajaa kommentoi hänen työsuorituksiaan kielteisesti koko lehtiperheen yt-purkutilaisuudessa. Saaren mukaan väitteet eivät pitäneet paikkaansa.

Saari ei voi kertoa Otavamedia-ajastaan suoraan paljonkaan.

Otavamedia solmi muutosneuvottelujen jälkeen työntekijöiden kanssa sopimuksia, joissa osapuolet sitoutuvat olemaan kommentoimatta työsuhteita.

Petri Savolaisen mukaan tyypillisessä muutosneuvottelujen jälkeisessä sopimuksessa sovitaan, että työnantaja maksaa työntekijälle tietyn ajan palkan ilman työvelvoitetta. Työntekijä taas luopuu potkujen riitauttamisesta.

Palkan maksamisesta ilman työtä voi Savolaisen mukaan päätellä, etteivät irtisanomisen perusteet välttämättä aina kestä päivänvaloa. Silti moni työntekijä ottaa paketin eikä riitauta potkujaan.

Työehtosopimuksissa sovitaan tyypillisesti irtisanomisjärjestyksestä, jonka mukaan viimeisinä irtisanotaan yrityksen toiminnalle tärkeät ammattityöntekijät, huoltovolliset eli käytännössä ne, joilla on alaikäisiä lapsia ja ne, joiden työsuhte on kestänyt pitkään. Yrityksen kokeneimpia työntekijöitä ei siis pitäisi juuri näkyä irtisanottujen joukossa.

Pelote irtisanomisjärjestyksen rikkomisesta ei kuitenkaan ole kummoinen. Työtuomioistuimien on tuominnut siitä enimmillään joidenkin tuhansien eurojen korvauksia. Käräjäoikeuden tuomitsemat korvaukset perustetomasta tai syrjivästä irtisanomisesta ovat merkittävästi korkeampia, mutta prosessi vie aikaa ja vaatii todistelua. Vaikka työnantajat ovat takavuosina saaneet ikäsyrrinnästä tuomioita, työntekijälle myönteistä tulosta ei voi ennalta luvata. Tuloksesta riippumatta hän voi saada rettelöitsijän leiman. Näihin riskeihin ja irtisanottavan huoleen toimeentulostaan työnantajat iskevät nykyään paketeilla.

Miia Saaren mielestä irtisanomisista, niihin liittyvistä käytännöistä ja potkujen seurauksista pitäisi käydä nykyistä avoimempaa julkista keskustelua. Journalistien uutiset oman alansa muutosneuvotteluista ovat usein toteavia. Romaani voi kommentoida myös sitä, mistä ei muualla puhuta.

Pois potkituille jää helposti tunne, että heidän kuuluu "hävetä hiljaa". Saaren mielestä ennemmin irtisanojien pitäisi hävetä.

"Joskus yrityksen taloudellinen tilanne pakottaa irtisanomaan, aina ei. Vaikka muutosneuvotteluille olisi taloudelliset perusteet, lähtijöistä päättävät yksittäiset esihenkilöt. Ne ovat isoja päätöksiä", Saari sanoo.

"Potkut leimaavat työntekijän, ja etenkin yli viisikymppisten työllistyminen on hidasta. Yritykset

säästävät palkoissa, mutta yhteiskunta maksaa pitkittyvästä työttömyydestä.”

KUN MIIA SAARI MENETTI työpaikkansa, hänestä tuntui, että sen mukana otettiin pois myös ammatillinen identiteetti. Se oli kova paikka, josta hänen on vieläkin selvästi vaikea puhua.

Pian Saari alkoi kirjoittaa kirjaansa. Loppuvuodesta 2018 hän sai sille Journalistisen kulttuurin edistämissäätiön Jokesin apurahan. Seuraavana keväänä hän haki ja pääsi Kriittisen korkeakoulun kirjailijakoulutukseen.

Koulutuksessa oli erityisen ihanaa se, että työllä tai työttömyydellä ei ollut väliä. Siellä alkoi syntyä kirjailija.

Samaan aikaan Saari haki koko ajan töitä. Hän haki vakituisia paikkoja ja määräaikaisia paikkoja. Hän haki aikakauslehtien toimittajan ja tuottajan paikkoja. Hän haki ammattilehtiin, viestijäksi ja viestinnän harjoittelijaksi. Hän pääsi monta kertaa hakijoiden kärkeä, mutta ei saanut työpaikkaa.

Kun työpaikkaa ei löytynyt, Saari kävi työvoimatoimiston yrittäjäkoulutuksen ja harkitsi viestintäalan yrityksen perustamista. Yrittäjä ei kuitenkaan saisi työttömyyskorvausta, jos töitä ei riittäisikään.

Lopulta *Helsingin Sanomista* tärppäsi. Saari laitto sinne avoimen hakemuksen ja sai vuorotteluvapaan sijaisuuden kaupunkitoimituksesta marraskuussa 2021. Se oli ensimmäinen askel ylös kortistosta.

”Sijaisuus oikeasti pelasti minut, terveisiä vaan vuorotteluvapaan juuri lakkauttaneelle hallitukselle. Tajusin, että okei, peli ei olekaan menetetty. Pystyin taas etenemään omalla työlläni. Esimerkiksi ideoimaani juttuun Korson aavetaloista sisältyi talousnäkökulma. Se ja jatkojutut aiheesta auttoivat seuraavan työpaikan saamisessa.”

Vuorotteluvapaan ja sen jatkoksi saamansa määräaikaisuuden päätyttyä Saari aloitti määräaikaisena toimittajana *Kauppalehdessä*. Syksyllä 2023 hänelle soitti headhunter ja tarjosi vakituista työtä Etelä-Suomen Median kustantamassa *Länsiväylässä* talous- ja tiedetoimittajana. Lehti etsi toimittajaa tekemään uudenlaista, maksullista verkkosisältöä. Saaren ensisijainen tehtävä olisi kirjoittaa pitkiä, laadukkaita, maksullisia ”kruunujuttuja” esimerkiksi Espoon yritys-elämästä.

Vuoden 2023 lokakuussa Saari solmi samalla viikolla vakituisen työsopimuksen *Länsiväylään* ja kustannussopimuksen romaanistaan Enostone-kustantamon kanssa.

Tammikuussa 2024 *Länsiväylä* esitteli uuden, isomman toimituksensa ja kirjoitti:

”Toimittaja Miia Saari ottaa vastuulleen Espoonseudun tiede- ja talousuutisoinnin ja seuraa Espoossa ravintola-elämän muutoksia. Saari on työskennellyt aiemmin muun muassa *Kauppalehdessä*, *Helsingin Sanomissa*, *Seurasessa*, *Suomen Kuvalehdessä*, *Annassa* ja *Etelä-Saimaassa*. Hän on ollut kahdesti ehdolla Vuoden aikakauslehtitoimittajaksi. Saaren vahvuutena on kirjoittaa monipuolisesti eri henkilöistä ja aiheista.”

Pian sen jälkeen Saari kirjautui ulos työvoimatoimiston järjestelmästä ja ajatteli, ettei palaa.

”Otin sen kunniaksi järjestelmän uloskirjautumisilmoituksesta kuvan. Luulin, ettei minun tarvitse enää ikinä hakea töitä.”

LÄNSIVÄYLÄSSÄ PÄÄTOIMITTAJA kävi jokaisen työntekijän kanssa suoriutumiskeskustelun kerran kuukaudessa. Ensimmäisessä keskustelussa päätoimittaja kehui Saarta ja kehotti jatkamaan samalla linjalla pitkien ja vaatvien juttujen tekijänä.

tujen tekijänä.

Toisessa tapaamisessa päätoimittaja jatkoi kehumistaan, mutta mainitsi olevansa huolissaan toimituksen tekemien juttumäärien riittävydestä konsernin johdon silmissä. Keskustelun jälkeen päätoimittaja piti ennallaan Saaren toimeksiannon pitkiin, aikakauslehtityypisiin juttuihin keskittymisestä.

Kolmas keskustelu oli vappuaattona. Silloin päätoimittaja kertoi saaneensa ylempää käskyn purkaa Saaren koeaika.

Kun Saari sai keskustelun jälkeen eteensä ilmoituksen irtisanomisesta, päätoimittaja oli kirjannut siihen potkujen syyksi juttumääristä jäämisen.

”Minulle ei ollut sanottu, että pitäisi tehdä enemmän juttuja.”

Kun hän kysyi asiasta päätoimittajalta, tämä sanoi kirjoittaneensa ilmoitustaululle, että jokaisen on tehtävä kaksi juttua päivässä ja sen lisäksi laadukkaita kruunujuttuja.

Ennen kuin allekirjoitti irtisanomisilmoituksen, Saari lisäsi potkujen syyn viereen kuulakärkikynällä:

”Tästä olen eri mieltä.”

Irtisanomiskeskustelussa päätoimittaja oli maininnut myös, että *Länsiväylässä* ei ollut totuttu tutkiviin juttuihin.

Kun Saari sai potkut, hänellä oli aivan loppusuoralla tutkiva juttu siitä, miksi Espoon Keilaniemeen suunnitellut SRV:n asuinpilvenpiirtäjät eivät edisty, vaikka rakennuttaja oli viritellyt asiaa kaupungin kanssa 2000-luvulta saakka.

Kun Saari tuli potkujen jälkeen ulos päätoimittajan huoneesta, työpäivää oli vielä jäljellä. Hän sopi *Länsiväylän* uutispäällikön kanssa, että viimeistelisi juttunsa.

Kun uutispäällikkö muutamaa päivää myöhemmin jakoi valmiin jutun viestipalvelu X:ssä, *Hesarin* tutkiva toimittaja **Tuomo Pietiläinen** vastasi:

”Hyvin kaivettu!”

”Kannattaa ehdottomasti panna juttu ehdolle Lumi-lapio 2024 -kisaan!”

Kun Miia Saari lähti *Länsiväylästä*, Espoon Tapiolassa sijaitsevan toimituksen ympäristöön oli kerääntynyt vapun viettäjiä. Saaren työkaverit korkkasivat pihalla surullisina viimeisen kuohuviinipulloista, joilla oli aiemmin keväällä juhlittu tavoitteiden täyttymistä.

”Itsestäni koko tilanne tuntui niin absurdilta, että en osannut edes itkeä.”

Elokuussa Etelä-Suomen Media aloitti muutosneuvottelut ja perusteli niitä henkilöstölle miljoonatappioilla.

Länsiväylän toimituksessa Saaren kanssa samoihin aikoihin aloittaneesta kolmesta toimittajasta työskentelee siellä nyt yksi.

POTKUT OVAT SURULLISIA ja usein epäreiluja. Siitä huolimatta moni irtisanottu joutuu niiden jälkeen kumoamaan tai toihinsa ja persoonaansa liittyviä epäilyjä.

Miia Saari ei keksi, mitä hän olisi voinut tehdä toisin Otavamediaassa tai *Länsiväylässä*. Sanoman ja Alma Median työtodistuksissa häntä kehuaan vuolaasti sekä journalistina että työtoverina. Myös *Länsiväylän* työtodistuksessa hänen työtään kiitetään.

”Minulla on paljon omia ideoita, mutta yhtä mielelläni teen mitä vaan reportaaseista uutisiin ja tutkiviin juttuihin. Ei ole juttua, josta en olisi innostunut. Juttujani on käytetty myös koulutusmateriaalina”, Saari sanoo.

Kun Saari irtisanottiin *Länsiväylästä*, hän oli 56-vuotias ja joutui aloittamaan työnhaun nollasta entistä vanhempana. Se tuntui epäreilulta.

”Tein hyvällä menestyksellä sitä, mitä minut oli palkattu tekemään. Silti minut viskattiin takaisin kortistoon, josta

Miia Saari on harrastanut pitkään improa Keravan Vekarateatterissa. Työtömänä ollessaan hän opiskeli luovan kirjoittamisen lisäksi sarjakuvan tekoa. "Pidin pääni kasassa tekemällä paljon asioita, jotka tuottavat iloa."

olin juuri kivunnut takaisin monta vuotta. On epäilemään käyttänyt ihmisiä testinappulana, lähteekö lehden uusi strategia vetämään", Saari sanoo.

Länsiväylän päätoimittaja **Heli Koivuniemi** ei halua eritellä Saaren työsuhteen päättymisen syitä. Yleisellä tasolla hän sanoo, että joskus työelämän osapuolten tarpeet eivät kohtaa.

Länsiväylän uudistumisen aikana tarpeita ja tavoitetasoa on säädetty tulosten ja analytiikan pohjalta.

"Tämä on jatkuvaa kokeilua."

Koivuniemen mukaan lehti ei kuitenkaan palkkaa työntekijöitä vain kokeillakseen jotain uutta.

"Koeaika on silti sitä varten, että kumpikin osapuoli näkee, kohtaavatko odotukset. Itse tietenkin toivon, että kaikki sujuu hyvin, ihmiset sopeutuvat yhtiön tarpeisiin ja pystyvät kehittymään työssään. Jos niin ei käy, se on tavallaan epäonnistuminen minulta."

Koivuniemen mukaan *Länsiväylässä* käytetään uudistuksen jälkeen yksittäisiin juttuihin enemmän aikaa kuin aikaisemmin, mutta aikakauslehtityyppiseen tekemiseen tai varsinaisiin tutkiviin juttuihin resursseja ei ole.

LOPPUKESÄSTÄ 2024 Miia Saari aloitti viestinnän suunnittelijana Planissa, joka on lasten ja erityisesti tyttöjen oikeuksien puolesta työskentelevä kansainvälinen humanitäärinen järjestö.

Työsuhde on määräaikainen vuorotteluvapaan sijaisuus ja kestää vuodenvaihteeseen saakka.

Silloin käytössä ovat **Petteri Orpon** (kok.) hallituksen syyskuun alusta voimaan tulleet uudistukset ansiosidonnaiseen työttömyysturvaan. Ansiosidonnaisen työttömyysturvan työssäoloehto kiristyy. Ansiosidonnaisen päivärahan määrä alkaa laskea alkuperäisestä, kun sitä on maksettu noin kaksi kuukautta. Vuorotteluvapaan hallitus lakkautti elokuun alusta. Samaan aikaan se pohtii keinoja lisätä 55 vuotta täyttäneiden työllisyyttä.

Miia Saari ei tiedä, mitä hän tekee vuodenvaihteen jälkeen. *Toimenpidepäivien* julkaisu tuntuu hyvältä. Kirja on todiste monen uuden asian oppimisesta. Se käsittelee asioita, joita Saari on halunnut käsitellä kauan.

"Nyt kun kirja on maalissa, tuntuu hirveän innostavalta, että maailman kaikki muut aiheet odottavat. Ellei Tiia sitten rupea tutkimaan outojen pilvenpiirtäjien arvoitusta." ●

KOULUTUS TOIMITTAJILLE RIIPPUVUUKSISTA

Mitä jokaisen journalistin tai viestijän kannattaa ymmärtää addiktiosta? Missä media menee helposti mönkään, kun se kertoo päihteiden ongelmakäytöstä? Miten välttää joutumasta riippuvaisen haastateltavan huiputtamaksi?

Maksuton webinaari tarjoaa työkaluja ammattitaitoiseen journalismiin riippuvuuksista ja päihteiden käytöstä.

TI 8.10.2024 KLO 9-11.30
myllyhoitoyhdistys.fi/c/tapahtumat

A.R. Winterin Muistosäätiön vuoden 2024 apurahat opintomatkoihin

Säätiö jakaa yhteensä enintään 3000 euroa apurahoina ulkomaille tehtävää opintomatkaa varten enintään neljälle suomen- tai ruotsin- kieliselle toimittajalle. Hakemukset pyydetään lähettämään **14.10.2024** mennessä. Hakemukseen tulee liittää selvitys matkasuunnitelmasta ja apurahan hakijan aikaisemmasta toiminnasta.

A.R. Winterin Muistosäätiö sr, hallitus

c/o Niilo Järkäs
Pispalan valtatie 96
33270 TAMPERE

tai sähköpostitse otsikolla: "APURAHA 2024 / A.R. Winterin Muistosäätiö", osoitteeseen niilo.jarkas@gmail.com

KUVAJOURNALISTIEN APURAHOJA HAETTAVANA

Apurahahaku alkaa **13. syyskuuta** ja päättyy **9. lokakuuta 2024 kello 16**.

Jokesin Lehtikuvaajarahaston jakamia Kopiosto-apurahoja myönnetään esimerkiksi opintomatkoihin, kirja- ja näyttely-hankkeisiin, ammatillisiin kursseihin ja konferensseihin osallistumiseen, valokuvaproduktioiden tekemiseen ja alaa koskeviin tutkimuksiin.

Apurahaa hakevan kuvaajan Kopiosto-valtakirjan tulee olla luovutettu Journalistiliitolle tai hakijan oikeus Kopiosto-apurahiin on hakemuksessa perusteltava ammatillisella toiminnalla. Apurahoja ei myönnetä laitehankintoihin, työmatkoihin tai opiskelijoille.

Apurahahakemus tehdään Jokesin sähköiseen apuraha-järjestelmään. Hakemus on allekirjoitettava määräaikaan mennessä pankkitunnuksilla.

Lue koko apurahailmoitus: <https://www.jokes-saatio.fi/nyt-haettavat-apurahat/>

Journalistisen kulttuurin edistämissäätiö sr

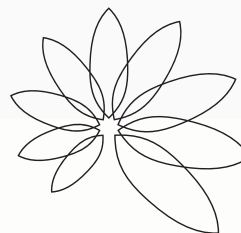
Journalistisen kulttuurin edistämissäätiö

TOIMITTAJA- STIPENDIT

Helsingin Sanomain
Säätiön stipendit
keskivaiheella uraansa
oleville toimittajille
ovat haettavissa.

Stipendit myönnetään
ulkomailla tapahtuviin
jatko-opintoihin luku-
vuodeksi 2025–2026.
Hakuaika päättyy
9.10.2024.

hssaatio.fi
stipendiblogi.fi

HELSINGIN
SANOMAIN
SÄÄTIÖ

Helsingin Sanomain Säätiö on yksityinen, yleishyödyllinen säätiö. Sen tehtävänä on suomalaisen median ja laatujournalismin tulevaisuuden turvaaminen ja sananvapauden tukeminen. Säätiö jakaa apurahoja viestintäalan tutkimukseen ja koulutukseen sekä alan kilpailuihin. Median museo ja arkisto Merkki on osa Helsingin Sanomain Säätiötä.

Harjoittelut ulkosuomalaisissa lehdissä loppuvat – Kanadan Sanomien yleisö kutistuu

● Heini Kilpamäki, teksti ja kuva

Toronton keskustan pohjoispuolella sijaitsee talo, jossa on työskennellyt vuosikymmeniä nuoria suomalaisia toimittajia. Samassa rakennuksessa *Kanadan Sanomien* toimituksen kanssa on suomalaisen ylläpitämä pankki ja asianajotoimisto. Sisäseinät ovat vaaleaa skandinaavista puupaneelia.

Seitsemän viime vuotta toimituksessa on ollut kuitenkin hiljaista. Korkeakouluharjoittelut loppuivat ja toimitus siirtyi tekemään pääasiassa etätöitä.

”Kaikki alkoi siitä, kun Kanadan valtio eväsi harjoittelijoiden työluvut. Ja sitten alkoi pandemia. Saimme juuri työluvut takaisin, mutta nyt on taas uusia hankaluuksia”, lehteä kymmenen vuotta luotsannut päätoimittaja **Liisa Qureshi** kertoo.

QURESHI ON TULLUT toimitukseen hoitamaan juoksevia asioita. Niin hän tekee muutamia kertoja kuukaudessa. *Kanadan Sanomat* ilmestyy paperisena joka toinen viikko. Lehestä vastaa Qureshin lisäksi enää yksi osa-aikainen toimittaja. Hänet on palkattu Kanadan valtion avustuksella. Lisäksi lehteä tekee joukko freelancereita.

Toimituksen seinällä komeilee vanha valokuva 14-henkisestä toimituksesta. Lehti on perustettu vuonna 1931 *Vapaa Sana* -nimisenä. Se oli alun perin kanadansuomalaisten siirtolaisten työväenlehti, jonka nimi muutettiin *Kanadan Sanomiksi* vuonna 2012.

”Paljon on muuttunut”, sanoo Qureshi ja järjestelee papereita konttorin pöydällä.

ULKOSUOMALAISILLE TEHTYJEN printtilehtien yleisö vanhennee ja kutistuu vääjäämättä. Uusi sukupolvi on sulautunut kanadalaiseen kulttuuriin ja tuntee suomen kieltä yhä vähemmän. He ovat myös liikkuneet kohti digimaailmaa.

Kanadan Sanomien toimitus sijaitsee Torontossa samassa talossa kuin kanadansuomalaisten pankki ja asianajotoimisto. Liisa Qureshi on päätoimittanut lehteä kymmenen vuotta.

Suomestakaan ei saada lehtiin enää nuoria tekijöitä. Opetushallitus ei ole enää tarjonnut kuluvalle vuodelle harjoittelupaikkoja ulkosuomalaisiin lehtiin.

Yhdysvaltojen Michiganiin, Hancockin kaupunkiin haettiin vuonna 2023 vielä kahta korkeakouluharjoittelijaa. Toisen oli määrä työskennellä *Finnish American Reporter* -lehdessä.

Keväällä Opetushallitus ilmoitti lakkauttavansa Ulkosuomalaiset lehdet -harjoitteluohjelman. Opetushallituksen kansainvälisen korkeakouluyhteistyön yksikön päällikkö **Maija Airas** perustelee päätöstä harjoitteluohjelmien tehostamisella.

Ulkosuomalaisiin lehtiin voi periaatteessa yhä hakea harjoitteluun, mutta rahoitus pitäisi saada omasta oppilaitoksesta tai lehdistä it-

seltään. Aiemmin harjoittelija sai Opetushallitukselta yli tuhannen euron harjoittelupalkan kuussa.

”*Kanadan Sanomista* maksettiin harjoittelijoille kuukausilippu joukkoliikenteeseen, ja aiemmin myös satojen eurojen arvoinen kuukausikorvaus”, Qureshi kertoo.

KANADAN SANOMAT JA *Finnish American Reporter* ilmestyvät edelleen printtinä. Qureshi katselee lehdelle painettuja suomenkielisiä sanoja hakeana.

”Paperilehteä kauan enää ole.”

Lehti voisi siirtyä kokonaan verkkoon, jos sen taustalta löytyisi julkaisemista rahoittava yhdistys. Silloin printtimainostulojen korvaamista verkkomainostuloilla ei tarvitsisi miettiä.

Harjoittelijat saattaisivat työlupien

puolesta edelleen palata, mutta se vaatii kiinnostuneilta oma-aloitteisuutta ja rahoitusta. Harjoittelijan tulisi itse hakea työlupaa.

Qureshi visioi, että jos nuori suomalainen toimittaja olisi Kanadassa työnhakijana, hänet voisi palkata valtion osa-aikaisella tuella.

”Ongelma tietysti on, että kuka pystyy elämään Torontossa sillä rahalla. Ehkä yhtälö toimii, jos harjoittelijat ovat vielä opiskelijoita Suomessa, ja saavat sieltä esimerkiksi opintotukea. Toinen vaihtoehto tietysti olisi se, että yhteisöstä löytyisi mesenaatti, joka pitäisi suomenkielisen lehden ilmestymistä tärkeänä.”

VIIDEN VIIME VUODEN aikana kanadansuomalaisten yhteisössä on ollut kaksi isoa häirintätapausta. Seksuaalirikoksista tuomittu liikemies **Peter Nygård** oli yhteisössä näkyvä hahmo. Suomen Kanadan-suurlähettiläs **Jari Vilén** taas palasi Ottawasta takaisin Suomeen kesäkuussa epäsovivan käytöksen ja häirintäsyöttösten takia.

Hieman ennen häirintä uutisen julkituloa *Kanadan Sanomat* julkaisi joulukuussa laajan haastattelun Vilénistä, jossa tämä kertoi työstään Kanadassa. Kun *Journalistin* haastattelua haastattelua tehtiin neljää kuukautta myöhemmin huhtikuussa, *Kanadan Sanomat* ei ollut vielä uutisoinut häirintäsyöttöistä.

”Emme halunneet uutisoida vain väitteistä, ettemme joudu oikeuteen kunnianloukkauksesta”, Qureshi sanoo.

Osaltaan viive liittyy harvaan ilmestymistahtiin. On kolmaskin syy. Häirintäsyöttöistä uutisoimisen jälkeen suurlähettiläs matkusti Vancouveriin luovuttamaan Suomen presidentin myöntämiä ansiomerkkejä.

”Monia kanadansuomalaisia palokittiin heidän tekemästään työstä. Olisi ollut ikävää sotkea tähän asiaa, joka oli vasta väitteiden tasolla”, Qureshi sanoo.

”Nyt kun suurlähettiläs on itse myöntänyt virheitään ja palannut Suomeen, tulemme tietysti asiasta uutisoimaan.”

Lehti käsitteli aihetta lopulta kesäkuussa. ●

Freelancer myi Ilkkaan 20 eurolla kuvan Barbadoselta. Vuosikymmen myöhemmin kuva ilmestyi Sansibaria käsittelevässä Hesarin jutussa.

Aune Waronen, teksti • Pinja Meretoja, kuvitus

Maaliskuussa 2024 luen *Helsingin Sanomien* juttua, joka kertoo yhdeksän ihmisen kuolleen Tansaniaan kuuluvalla Sansibarin saarella syötyään merikilpikonnien lihaa. Kuvassa merikilpikonna ui keskellä turkoosina välkehtivää merta.

Kuvassa on jotain tuttua, mutta en heti ymmärrä mitä. Myöhemmin poikani **Tuukka Rantamäki** lähettää juttulinkin, ja tajuan mistä on kyse. Sehän on hänen ottamansa kuva, minun vanhasta jutustani!

En ole koskaan käynyt Sansibarilla. Sen sijaan vuonna 2013 olin Barbadosella ja tein sieltä saaren luontoa käsittelevän matkajutun. Poikani oli mukana matkalla. Hän on minua parempi kuvaaja ja pystyi ottamaan myös vedenalaisia kuvia. Sovimme, että saan käyttää jutussa kahta kuvaa ja liittää ne laskuun. Merikilpikonnakuva oli hänen kuvistaan toinen.

Googlaan Barbadosen ja Sansibarin merikilpikonnat. Kyseessä on sama laji, karettikilpikonna, *Eretmochelys imbricata*. Tieto on maallikkobiologille hämmäntävä. Afrikan itärannikon edustalla oleva Sansibar näet sijaitsee tuhansien kilometrien päässä Barbadosesta. Barbadosen saari taas on Atlantin ja Karibianmeren välissä noin 400 kilometriä Venezuelasta koilliseen.

Myös kilpikonnakuvan matka on ollut pitkä. Se myytiin nimittäin alun perin pohjalaisen media-konserni Ilkka Oyj:n I-Mediat-kustannusyhtiölle, joka julkaisi *Pohjalaista* ja *Ilkkaa*.

MYIN AIKANAAN matkajuttuni, omat ja poikani ottamat kuvat I-Medialle. Maakuntalehtien sisältöyhteistyön takia juttu julkaistiin syyskuussa 2013 *Pohjalaisen* ja *Ilkan* lisäksi useammassa sanomalehdessä eri puolilla Suomea, muun muassa *Aamulehdessä*.

Kaivan arkistostani sopimukset, jotka olin allekirjoittanut vuonna 2013 I-Median ja vuonna 2014 Alma Aluemedian kanssa.

Olin toki tietoinen lehtien teemayhteistyöstä. Kaikki oli mennyt kuten olin sopinut.

Vai oliko? I-Median sopimuksessa on mainittu kaupan kohteena kaikki taloudelliset oikeudet ja tekijänoikeudet. Alman sopimuksessa ei mainita kaupallisia oikeuksia.

Laskukin löytyi. Kilpikonnakuvasta on maksettu 20 euroa. Hinta ei tietenkään ollut minun määrittelemäni. Yleensä yritin neuvotella hinnasta, jos se oli ihan toisesta maailmasta. Lähes poikkeuksetta tuottajat pahoittelivat todeten käsiensä olevan sidotut.

Sanoma osti *Aamulehden* toukokuussa 2020. Silloin kilpikonnakuva päätyi Sanoman arkistoon.

"Kun *Aamulehden* aineistoa siirrettiin Sanoman arkistoon, osaan kuvista jäi käyttöoikeus ainoastaan *Aamulehdelle*. Ne kuvat, jotka oli aikanaan hankittu *Aamulehdelle* laajoilla oikeuksilla, siirtyivät Sanoman arkistoon kaikkien talon lehtien käytettäväksi", *Helsingin Sanomien* kuvaajien esihenkilö **Markku Niskanen** kertoo.

Maakuntalehtien välisessä yhteistyössä matkateeman tuottaminen kuului *Aamulehdelle*. Siksi I-Medialle myyty kilpikonnakuva oli tässä joukossa, vaikka tein juttukaupat I-Median tuottajan kanssa.

Joissakin kuvissa on edelleenluovutus- ja julkaisurajoituksia, jotka useimmiten liittyvät yksityisyyden suojaan. Kuvaaja ja julkaisija voivat sopia rajoituksista myös yksittäisissä uusissa jutuissa, jos haastateltava ei halua kuvan päätyvän muualle kuin tekeillä olevaan juttuun.

Nykyisin freelancerien kanssa tehtävä perussopimus antaa Sanomalle aineistoon lähtökohteisesti miltei rajoittamattoman käyttöoikeuden. Kaikki muu on poikkeusta. Niskasen mukaan poikkeukset ovat kuitenkin harvinaisia.

Sellainen voi olla esimerkiksi pitkäkestoinen kuvausprojekti, jota tekijä tarjoaa vaikkapa *Kuusiliitteeseen*.

"On selvää, että ostamme tuolloin oikeudet aineistoon vain kyseiseen jutun yhteyteen, vähän kuten ennen kertajulkaisu-oikeudella, mutta nyt kuva jää elämään nettiin artikkelin yhteydessä. Emme pystyisi maksamaan kuvista summaa, joka kattaisi kuvaajan työpanoksesta suurimman osan", Niskanen sanoo.

KILPIKONNAKUVA JA vastaavalla tavalla ostetut kuvat ovat periaatteessa myös myytävissä eteenpäin. Niskanen ei kuitenkaan pidä jälleenmyyntiä todennäköisenä. Kuva-arkiston tuotteistaminen on hänen mukaansa vaikeaa. Sanoman arkistossa

on 5,6 miljoonaa kuvaa. Kuvan arvo on ylipäänsä pudonnut.

Kun Niskanen kuulee kilpikonnakuvan hinnan, 20 euroa, hän silti älähtää oioi, mutta tarkentaa heti.

"Noin yleisesti meillä yritetään saada kaikkiin kuviin samantyyppiset, mahdollisimman vapaat käyttöoikeudet. Silloin arkiston käyttäjien, joista suuri osa on toimittajia, ei tarvitse lähteä niiden perään soittelemaan."

Freelancerin kuvan kaupalliset oikeudet siirtyvät Sanomalle varmasti silloin, kun keikalle lähdetään talon toimeksiannosta. Silloinkin tekijä saa silti käyttää kuvaa ei-kaupallisessa mielessä, esimerkiksi näyttelyissä tai portfolioissa.

"Meillä kyse on käyttöoikeuksista. Kuvaajat luovuttavat Sanomille kuvien kaupalliset oikeudet", Niskanen sanoo.

Tekijänoikeuslain mukainen isyys-oikeus kuvalla aina säilyy. Kuvaajan nimi on aina mainittava julkaisun yhteydessä. Kilpikonnakuvan kohdalla kuvan tiedoissa lukee tekijänoikeuden kohdalla Sanoma.

"Tekijänoikeus-ilmaisua käytämme vähän väärin, koska käyttöoikeudestaan siinä on kyse. Tekijänoikeus on aina tekijällä", Niskanen sanoo.

TEKIJÄOIKEUSLAKI UUDISTUI vuonna 2023. Uuden lain mukaan tekijällä on oikeus saada työstään kohtuullinen korvaus sekä tieto siitä, miten sitä on käytetty.

Tekijänoikeusasioista Journalistiliitossa vastaava juristi **Sanna Nikula** toteaa, ettei uusi laki kuitenkaan auta vuonna 2013 myydyin kilpikonnakuvan kohdalla.

Uusia säännöksiä ei sovelleta ennen lakimuutoksen voimaantuloa tehtyihin toimiin, hankittuihin oikeuksiin tai tehtyihin sopimuksiin.

"Mielenkiintoinen tässä tapauksessa olisi ollut avoimuusveloite, eli tekijän oikeus saada selvitys teoksen hyödyntämisestä ja siitä saaduista tuloista. Tämä jäänee nyt soveltamatta siirtymäsäännösten vuoksi", Nikula sanoo.

Kohtuuttomia sopimuksia on voinut sovittaa jo aikaisemmin voimassa olleen lainsäädännön nojalla. Ennen vuotta 2015 käytössä oli oikeustoi-milaki, vuoden 2015 jälkeen tekijänoikeuslaki. Tapauksia ei ole ollut, Nikula kertoo.

"Oikeusprosessi on raskas. Freelancerit eivät ymmärrettävästi halua haastaa toimeksiantajiaan, joista ovat riippuvaisia. Hävityssä on riski, että freelancer joutuisi korvaamaan myös vastapuolen oikeuskulut."

Nikula kuitenkin kehottaa freelancereita pyytämään tekijänoikeuslain vuoden takaisen uudistuksen mukaisia selvityksiä aineistojensa käytöstä.

"Nyt on hyvä aika pyytää niitä." ●

HELSINGIN SANOMAT

Etusivu Uusimmat Pelit Lehdet HS Visio Poliitiikka

Yhdeksän ihmistä kuoli Sansibarilla syötyään merikilpikonnien lihaa

Eläimet | Merikilpikonnien liha on herkkuruoan maineessa Sansibarilla. Sen syöminen voi kuitenkin aiheuttaa hengenvaarallisen ruokamyrkytyksen.

Merikilpikonnia tavataan pääasiassa trooppisilla ja subtrooppisilla merialueilla. KUVA: TUUKKA RANTAMÄKI

Samuli Niinivuo HS
11.3. 19:55

MERIKILPIKONNAN lihan syöminen on aiheuttanut kahdeksan lapsen ja yhden...

AA hs.fi

Helsingin Sanomat julkaisi kuvan merikilpikonnasta Barbadosella jutussa, joka käsitteli Sansibaria. Laji on tiettävästi sama, vaikka paikkojen etäisyys on 11 000 kilometriä.

Editointi on uutistyyssä liian usein taka-alalla, kirjoittaa editoijana työskennellyt Ville Eloranta

Ville Eloranta, teksti • Hanna Lahti, kuvitus

Kollega kiroili äänekkäästi *Helsingin Sanomien* infossa. Juuri päättäneet muutosneuvottelut ja organisaatiouudistus olivat johtaneet siihen, että yleensä kirjoittajasta tulisi editoiva toimittaja – hänen sanojensa mukaan ”oikolukija”.

Tapauksesta on nyt vähän yli kymmenen vuotta. Kollegan tuska oli helppo ymmärtää, mutta samalla olin hieman loukkaantunut. Olin aloittanut journalistisen urani oikolukijana ja tehnyt sen jälkeen töitä editoijana. Parahdus ei tehnyt kunniaa kummallekaan ammattikunnalle.

Tapaus tuntui symboloivan myös jotain laajempaa. Suuri osa suomalaisesta mediasta ei nimittäin ole osoittanut viime vuosikymmeninä kovin hääviä ymmärrystä huolellisen editoinnin merkityksestä varsinkaan uutistyyssä.

JUTTUJEN LÄPIKÄYNTIIN tarkoitetut kierrokset ovat vähentyneet pikkuhiljaa mediataloissa.

Ensin oikolukijat katosivat ja viimeistelyvastuu kaatui editoijille. Sitten monet julkaisut ovat panostaneet digisiiirtymään vähentämällä editointiväkeä varsinkin painotuotteista – tekstithän on jo viimeistely digipuolella, josta ne vain sujahtavat printtiin, eikö vain?

Tämä malli voisi teoriassa toimiakin, mutta samalla uutiskilpailu on koventunut. Sellaiset teesit kuin ”olemme mieluummin huolellisia kuin nopeimpia” ja ”kiireellinenkin uutinen editoidaan kun-

Ensimmäiset oikolukijat katosivat ja viimeistelyvastuu kaatui editoijille. Sittemmin monet julkaisut ovat panostaneet digisiirtymään vähentämällä editointiväkeä varsinkin painotuotteista – tekstithän on jo viimeistelty digipuolessa, josta ne vain sujahtavat printtiin, eikö vain?

toon mahdollisimman pian julkaisun jälkeen” alkavat olla pelkkiä muistoja.

Printtiin sujahtamisen toimivuutta voi puolestaan tiedustella lukijalta, joka on juuri löytänyt painetusta lehdestä ”lue lisää tästä linkistä” -tekstin.

Myös pienemmällä henkilöstöllä voisi saavuttaa parempia tuloksia. Miksi editointi jää silti usein muun tekemisen jalkoihin ainakin uutistoimituksissa? Syitä on ainakin kolme:

1. Koulutus ja perehdys unohtuvat.
2. Kiireinen työkuva on täynnä kaikenlaista muutakin.
3. Joistain ihmisistä ei vain ole editoijaksi.

Usein toimitusten johdolta tuntuu unohtuvan, että editointi on erityisosaamista. Hyvä kirjoittaja ei automaattisesti ole hyvä editoija. Laadukkaassa editoinnissa yhdistyvät taidot, viitseliäisyys ja uskallus.

Mediassa suhtautuminen editointiin on helposti kaksijakoista. Useat uutismediat ovat tunnistanee tarpeen tehdä niin sanottuja premiumjuttuja, pitkää ja erityisen laadukasta – journalistipalkintojen ehdokasainesta. Lehdet ovat perustaneet sitä varten alabrändejä, kuten *IS Extra*, *HS Ytimessä* ja *Iltalehti Plus*, joissa työskentelee yleensä keskimääräistä parempia editoijia. He saattavat aloittaa työnsä juttujen parissa ennen kuin tekstiä on kirjoitettu merkkiäkään ja tekevät kirjoittajan kanssa useita parannuskiirroksia ennen jutun julkaisua.

Isommat projektit saavat erikoistunutta huolenpitoa myös Ylellä, kertoo toimittaja **Janne Toivonen**.

”Uutistuksessa keskitytään enemmän kirjoitusvirheisiin, tekstin järkevään etenemiseen ja otsikointiin. Syvälliseen rakenteen hiontaan ei siinä hirveästi ole aikaa.”

Samaa sanoo *Iltalehden* toimittaja **Heini Kilpamäki**.

”Toivoisin enemmän editointia muuhun kuin pelkkään lopputuotteeseen. Editointi voisi olla jutuissa mukana tiiviimmin alussa ja keskikohdassa. Mutta toisaalta en tiedä, miten ihmeessä siihen olisi kiireisessä iltapäivälehdessä aikaa.”

Moni media tuntuu siis luottavan siihen, että lukija kestää päivittäistuotannon rosot ja rönsyt ja odottaa todellista laatua vasta premiumiksi merkityiltä jutuilta. Vuosien kokemukseni lukijapalautteesta ei kuitenkaan tue tätä oletusta: moitteita tulee kaikenkokoisista teksteistä.

RUNSAAN KYMMENEN VUODEN takainen uudistus toi *Helsingin Sanomiin* kymmenien työntekijöiden editointiyksikön, josta jotkut puhuivat ”editoija-armeijana”. Uudistuksen tavoite oli tehdä uutiseditoinnista ammattimaisempaa.

Aiemmin iltadeskien editoija- ja tuottajavuoroissa olivat kiertäneet osastojen kirjoittavat toimittajat. Perimätiedon mukaan yksi syy tähän oli ollut se, että he saivat hektisen uutistyönsä lomassa hieman vetää henkeä. Lopputulos oli kauniisti sanottuna vaihteleva.

Valitettavasti editoija-armeijakin marssi varsin eritahtisesti. Osastolle oli päätyntä vasten tahtoaan muitakin kuin infossa kiroillut kollega. Koulutusta tai perehdytystä ei juuri ollut, ja väki vaihtui edelleen usein. Joskus tekstien virheet suorastaan lisääntyivät: eräs kirjoittaja sai paljon vihaista palautetta juttuunsa ilmestyneestä muodosta ”Thaimaaseen”.

Sittemmin *Hesarin* editointipestit on pyritty vakioimaan muun muassa toimitussihteerin nimikkeen alle, mutta varsinaista täydennyskoulutusta on ollut tarjolla heikosti.

Suomalaisia uutistoimituksia vaivaa usein myös se, että valtaosan teksteistä käy läpi joku, jonka toimenkuva on jo valmiiksi tukossa. Siihen voi kuulua esimerkiksi uutistyön johtamista, henkilöstöasioiden hoitoa, juttujen tilausta ja kaikenlaista ”tulipalojen sammuttelua”.

Kun *Helsingin Sanomissa* tehtiin pari vuotta sitten pieni selvitys siitä, mihin verkkodeskin tuottajien työaika menee, jotkut heistä arvioivat editoinnin osuudeksi kymmenisen prosenttia. Arvio on hyvin linjassa sen kanssa, mitä olin itse havainnut heidän editointiansa juttujen versiohistoriasta: niukkoja olivat muokkaukset.

OLEN USEIN UNELMOINUT SIITÄ, että toimituksiin palkattaisiin editoijiksi kautta linjan kustannustoimittajia. Se ei ehkä ole realismia, mutta miten muuten jälkeä voitaisiin parantaa?

Ainakin työkaluissa olisi parannettavaa. Ehkä jo lähivuosina tekoäly tuo tarkistusvälineisiin enemmän kontekstin tajua, mutta niiden luotettavuus ja integrointi toimitusjärjestelmiin vaativat vielä paljon kehitystyötä.

Resursointikin on lopulta kiinni vain tahdosta. *Iltalehden* Heini Kilpamäki kiittelee toimituksen johtoa siitä, että pari vuotta sitten toimitus perusti ykkösuutispäällikön rinnalle editoivan uutispäällikön tehtävän, joka keskittyy vain juttujen ehostukseen ja palautteen antamiseen.

Entä sellainen malli, jossa toimituksen johto kehottaa vuodesta toiseen kirjoittajia tekemään niin valmista, ettei editointiin ole tarvetta? Kilpamäki ei pidä ajatusta uskottavana.

”Jokainen toimittaja tarvitsee editointia.” ●

Kirjoittaja työskenteli pitkään Helsingin Sanomissa editoijana, kielenhuoltajana ja kirjoittajana.

Ami Lassila sade upp sig och blev frilans i Spanien – som 61-åring

Lina Laurent, text • Meeri Utti och Lauri Tuisku, foto

Den finländska hösten och vintern – med regn, slask och köldknäppar. De blev allt svårare med åren för **Ami Lassila**, tidigare producent på Svenska Yle. När hennes man, fotografen **Lauri Tuisku**, gick i pension för ett år sedan var det dags för något nytt.

”Ska han sitta här i novembermörkret och vänta på att jag kommer hem från Böle-bunkern? Nej, det är ingen bra idé, tänkte jag och vi bestämde oss för att sticka i väg”, säger Lassila.

Sagt och gjort. Lassila sade upp sig från Yle där hon haft en fast tjänst sedan 1990. När hösten kom packade hon och Tuisku bilen och körde ombord ett lastfartyg som tog dem från Kotka till Bilbao. Sina första frilansjobb gjorde paret från fartyget – resan tog tio dagar – och i reportagen beskrev Lassila livet ombord och klimatsmarta lösningar inom sjöfarten.

Under det första halvåret i Spanien gjorde Lassila och Tuisku kring 15 inslag för Svenska Yle och några reportage för *Hufvudstadsbladet*.

”Det var rätt lätt att sälja in. Som producent har jag bra koll på vad redaktionerna vill ha.”

En gemensam nämnare i alla inslag paret gjort från Spanien är klimatförändringen. Den syns och känns i den spanska vardagen. I sitt första frilansjobb beskrev Lassila hur man i staden Valladolid planerat för regnvattensflöden och hur man skapat skuggiga, svala platser. Hon har också intervjuat ostronodlare, fiskare och perso-

ner som påverkats av strikta vattenrestriktioner. För *Hufvudstadsbladet* har Lassila intervjuat finlandssvenskar i Spanien – ett ämne som lockar många läsare.

STEGET ATT SÄGA UPP SIG och resa söderut var egentligen inte så stort som det kan låta. Lassila påpekar att parets barn är vuxna, hennes föräldrar är ålderstigna men klarar sig bra och ekonomin var inte enbart beroende av frilansinkomster. Tuisku lyfter pension och Lassila partiell förtida ålderspension.

”Det förminskar min pension i slutändan, men jag tänker att det är nu jag behöver den.”

Att bo i Spanien var något Lassila och Tuisku provat på en gång tidigare. För sex år sedan var Lassila alterneringsledig i ett halvt år. Då reste paret runt i Spanien för att känna efter om det skulle vara lockande att bo där i något skede. Lassila hade läst spanska och klarade sig bra i vardagen.

Lassila konstaterar att hon jobbat sedan hon var 19 år. Nu är en bra tid att ha ett lite lugnare tempo.

”Under de senaste åren blev det ganska tungt, med pandemi och krig. Varje dag ska man försöka tänka ut en ny vinkel på kriget och sätta sig in i allt som är hemskt. Samtidigt ska man försöka hålla sig positiv.”

Lassila inledde sin journalistkarriär som reporter. Under de senaste åren har hon främst jobbat som producent, på teve bland annat med stora valdebatter och på radion med nyheter och aktualiteter. Som

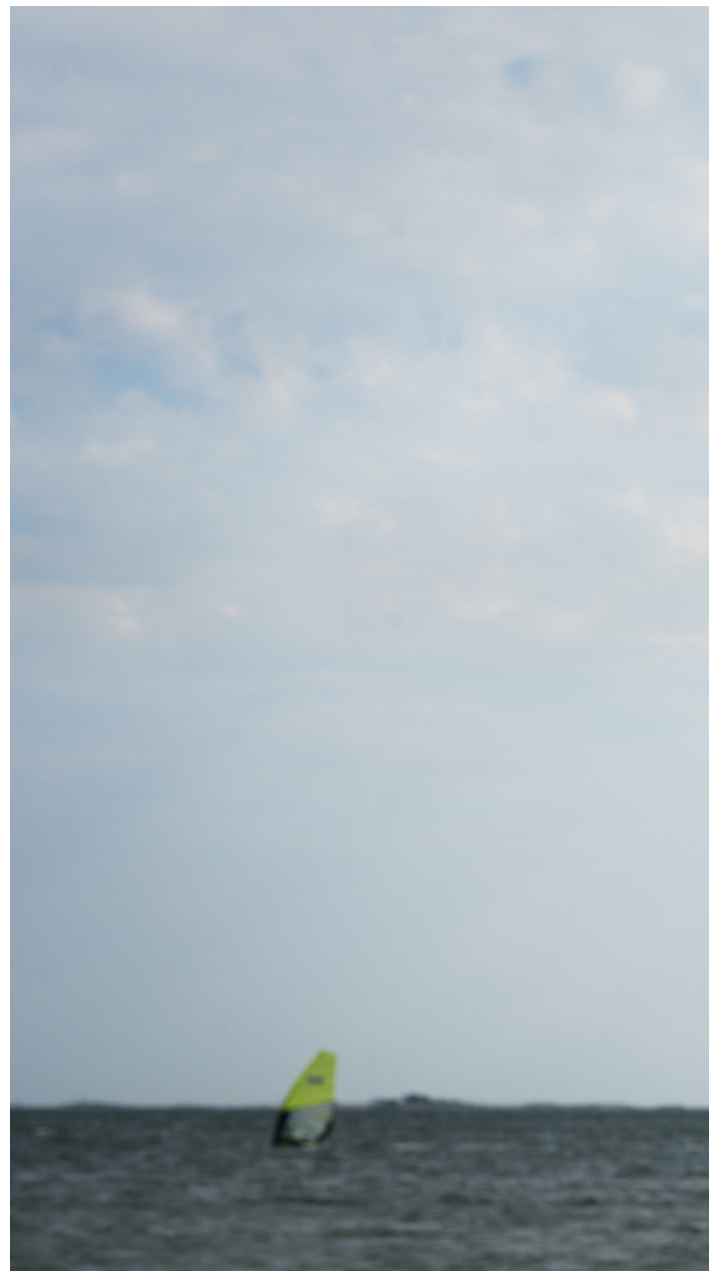

FOTO: LAURI TUISKU

Ami Lassila intervjuar fiskaren Shonia Cruz i Estepona som värnar om både kvinnliga fiskare och fiskets framtid i ett allt varmare hav.

Under sommarhalvåret bor Ami Lassila i Finland och jobbar som sommarvikarie på Svenska Yle. Under vinterhalvåret bor hon i Spanien och jobbar som frilans. I båda länderna trivs hon bäst vid havet.

Ami Lassila, 62

- Frilans på spanska solkusten under vinterhalvåret, sommarvikarie på Svenska Yle under sommaren. Där emellan pensionär på deltid.
- Var tidigare fast anställd på Yle sedan 1990. Jobbat med nyheter och aktualiteter, senast som producent för *Nyhetspodden*.
- Två vuxna barn och ett barnbarn. Gift med **Lauri Tuisku**, fotograf och filmare.
- Bäst i Estepona: Vandringsslederna längs med havet och upp i bergen.

frilans är hon tillbaka i reporterrollen.

"Jag har alltid tyckt om att träffa och intervjua människor. Det ger mig hopp att träffa människor som tror på vad de gör och på framtiden."

Att jobba som journalist utomlands ger också en helt annan möjlighet att lära känna människorna och samhället på djupet, säger Lassila.

"Som turist stiger man inte in i människors liv på samma sätt som man gör som journalist. Det är otroligt fint när människor delar med sig av allt."

PARET LASSILA OCH TUISKU har en tydlig arbetsfördelning.

"Jag idéar, researchar, kontaktar för inter-

Som turist stiger man inte in i människors liv på samma sätt som man gör som journalist.

Ami Lassila, frilans på spanska solkusten

vjuer, gör intervjuer och skriver webbtex-
t och radiomanus. Min man är fotograf. Han
fotar, filmar och klipper. Han är ljudtekni-

ker i intervjuerna och mitt it-stöd."

Enligt Lassila fungerar deras samarbete bra, även om hon ofta lägger sig i hur han klipper sina videon.

"Jag har producentskapet i mig."

Efter ett halvt år på solkusten har Lassila inget brett kontaktnät. Ändå har det inte varit något problem att hitta "case" eller personer att intervjua.

"Jag googlar, hittar människorna, mejlar dem, de svarar och ställer upp."

Spanska medier följer hon, men inte minutiöst. Spansk politik står hon över.

"Min spanska räcker inte till och jag vill inte. Jag har gjort nyhets- och aktualitetsstuket i 35 år – nu vill jag göra livsstilsgr-
jer." ●

Passionen bär filmstuderande mot osäker bransch

Hanna Nordenswan, text ●
Cata Portin, foto

Om man mot förmodan får ett jobb inom film, kommer det att finnas fyrk”, frågar sig 26-åriga **Sofia Palmén**.

Den tidigare socionomstuderande Palmén studerar producentskap på Arcadas Film och media-linje för andra året och följer bekymrat med nyheterna om nedskärningar inom filmbranschen.

”Det är ju nog oroligt. Jag har en annan utbildning i botten så jag behöver inte oroa mig för att bli arbetslös, men jag vill kunna hitta jobb i den kreativa branschen. Kommer det någonsin att finnas ordentligt med såna arbeten?”

För två år sedan skrev *Journalisten* om två Arcadastuderande som var på väg ut i arbetslivet.

”Det finns galet mycket jobb”, sa studerande **Kristofer Söderström** då.

I DAG ÄR VERKLIGHETEN en annan och utvecklingen har varit snabb. Den finländska filmbranschen är i en svår situation. Regeringen vill halvera kompensationen för privat kopiering. Det påverkar stöden som till exempel upphovsrätsorganisationen Kopioosto betalar ut till filmskapare för användning av deras verk. Centralen för audiovisuell mediekultur Avek, som är en del av Kopioosto, finansierar i sin tur filmproduktion.

Produktionsjättar som Max (tidigare HBO Max) har avvecklat nordiska produktioner och Yle, en av branschens viktigaste finansiärer och distributörer, hotas av stora nedskärningar.

Arcadas utbildningsansvariga på Film och media-linjen, **Mirko Ahonen**, är oroad över situationen.

”Det känns nog svårt. Vi ser gärna att våra studenter går till Yle, men om de är tvungna att spara på resurser så kan de inte göra så mycket tv eller filmer.”

I år har antalet sökande till Film

Sofia Palmén låter inte den svåra arbetssituationen för filmskapare stoppa hennes drömmar. ”En vild dröm är att producera en musikal på West End i London. Mer realistiska drömmar är att bara få ett jobb i branschen.”

och media på Arcada varit aningen färre än ifjol.

”Jag kan inte säga att det skulle bero på branschens problem, men det kan mycket väl hända att det påverkar”, säger Mirko Ahonen.

I år sökte sammanlagt 114 personer till linjerna foto och klipp, ljudarbete, manus och regi och producentskap. Året innan var siffran 124.

I en undersökning från Kulturpolitiska forskningscentret Cupore från 2020 kartlades hur arbetslivet såg ut för filmstuderande, som utexaminerats mellan åren 2005 och 2019. Också Arcadas studerande fanns med bland de undersökta. Då bytte en tiondel av de utexaminerade bransch och var tredje hade upplevt arbetslöshet i mer än tre månader.

Kulturpolitiska forskningscentret påpekade i forskningen att de som ger sig ut i branschen brinner för sitt yrke och därför accepte-

rar svårigheterna, vilket även Mirko Ahonen understryker.

”De som är bra hittar nog ett sätt att klara sig på, men då måste det nog vara passionsarbete. Man kan inte vänta sig ett stadigt nio-till-fem-jobb i filmbranschen när man examineras härifrån.”

SOFIA PALMÉN ÄR MEDVETEN om utmaningarna som väntar efter utexamineringen. Hon kom in på filmstudierna lite av misstag men upplever att hon hittat sin passion i livet.

”Under mina socionomstudier ville jag på utbyte till Irland och den enda Arcada-partner vi hade där var en film- och media-linje. Jag tog kreativa kurser där och konstaterade att det här är min grej.”

Snart var examensarbetet för socionomstudierna inlämnat och lite senare även ansökan till Arcadas Film och media-linje. I och med studierna har Palmén börjat brinna för

den kreativa branschen och ser den tidigare utbildningen mest som ett säkerhetsnät.

”Det har varit roligt att snubbla in i sin passion och faktiskt hitta den. Jag brann aldrig för socionomstudierna, det var aldrig något jag ville jobba med hela mitt liv. Det är den här branschen, vare sig det är film eller teater, som jag brinner för och vill jobba med.”

Jämfört med då hon började sina filmstudier för ett år sedan upplever Palmén att det nu pratas om läget i branschen på ett mer pessimistiskt sätt. Som studerande drabbas hon dessutom av nedskärningarna i bostadsbidraget. Vad är det som ändå får dig att vilja försöka?

”Film är den bästa uttrycksformen. Det är en levande och flexibel bransch, inga dagar är likadana vilket funkar bra för mig som lätt blir uttråkad av rutiner.” ●

När politiker blottar sitt sanna ansikte

Efter ett riksdagsval hade Sannfinländarna fått in en ny man i granitborgen och det föll på min lott att intervju karln. Han berättade om alla anmälningar han skulle göra ifall jag inte höll mig till "sanningen" och vägrade sedan svara på mina frågor om tidigare tveksamma uttalanden.

När jag skrev texten var jag påverkad av hans hotfulla beteende.

En annan politiker ställde en gång frågan "What the fuck?" till mig efter en publicering. Samma person attackerade mig nyligen för en rubrik som var korrekt men som hen såg som barnslig innan hen också gick till angrepp på min person.

Det låter kanske sjukt, men det här är sådant jag lärt mig leva med.

KANSKE DESSA MEDDELANDEN borde publiceras någon gång, för att korrigera väljarnas uppfattning. Politiker kan vara aggressiva, otrevliga och hotfulla men när kameran rullar ler de som i en Pepsodentrekam. Ibland undrar jag om dessa personer borde ha blivit skådespelare?

Personligen uppskattar jag de politiker som är sura och tvära hela tiden, också i direktsändning. Då vet man var man har dem.

Sådana tråkmånsar säger samma sak oberoende av om kameran går eller inte. De kanske föraktar oss journalister, men de gör det hela tiden.

Den andra sortens politiker är duktigare på att utnyttja oss. De smeker medhårs när de har nytta av att synas, annars gör de sig gärna otillgängliga. Som journalist är jag ändå beroende av ha kontakt med dem. Det här är orsaken till att jag inte berättat om påhopp – åtminstone inte ännu.

I USA HAR Donald Trump visat sitt journalistförakt genom att peka ut vissa journalister som "lögnare". Här hemma visade minister Wille Rydman (Sannf.) upp liknade beteende då han i somras kritiserade journalisterna som grävt fram uppgifter om hans dragning till unga flickor.

Det vi ser är ett förakt mot oss som jobbar för traditionella medier: tidningar, radio och teve som följer opinionsnämndens regler. Vi har koll på fakta, vi citerar korrekt och vi rättar när vi gjort fel.

Men vi har inte längre informationsmonopol och är därför mer beroende av vissa politiker än vad de är av oss.

De digitala kanalerna finns där i form av Youtube, X och Facebook och där kan politikerna få ut sitt budskap till påhejare som sällan ids granska sanningshalten i det de säger.

Vi från de traditionella medierna försöker också få uppmärksamhet för vårt innehåll, men det är en kamp i motvind. Det är därför vi jobbar med sylvassa rubriker och inkastare som suger in tittarna. Skillnaden är att vi måste ha tacksägelse för våra rubriker. ●

Marcus Lillkvist ● Skribenten jobbar på Svenska Yles samhällsredaktion.

MEDIENYTT

Bilannonser och fler prenumeranter lyfte Hufvudstadsbladet Ab:s ekonomi

Hufvudstadsbladet Ab lyckades bäst av alla dagstidningsbolag i Finland i att öka sin försäljning av prenumerationer och annonser i fjol.

"Hufvudstadsbladet fick omkring 1200 nya prenumeranter under år 2023", säger Hufvudstadsbladets chefredaktör Kalle Silfverberg.

Om man räknar försäljningen av prenumerationer för hela bolaget – det vill säga Hbl, Västra Nyland, Östnyland (numera Borgåbladet) och Hbl Junior – blev den sammanlagda ökningen cirka 700 prenumerationer på plus.

"Prenumerationerna har ökat tack vare journalisternas goda jobb. Samtidigt hade vi på annonssidan ett extremt starkt 2023", säger Andreas Rundlöf, försäljningschef på Hufvudstadsbladet Ab.

En av de främsta faktorerna bakom den lyckade annonsförsäljningen är de egna digitala reklam-skärmar som tidningsbolaget köpt, installerat och hyrt mark för. Fem av skärmarna har placerats vid infartslederna till Helsingfors, två av skärmarna har placerats i Ekenäs.

"Vi har under de senaste tre åren placerat skär-

marna på platser där trafikmängderna är störst på vägen in till Helsingfors. Tack vare utomhusreklamerna så når vi ut till fler finländare än vi någonsin gjort förut."

Försäljningen av annonser i bolagets papperstidningar har enligt Rundlöf gått bäst på veckosluten och då gäller det särskilt Hbl vars pappersupplaga är störst fredag-söndag.

Vilka annonsörer är det som köper mest annonsutrymme av er?

"Bilannonserna har varit den största intäktskällan."

Hur ser du på att just reklam för nya bilar håvar in en så stor del av intäkterna, om vi ser på saken ur ett hållbarhetsperspektiv?

"Det är klart att vi för den diskussionen, men det blir en svår ekvation för man behöver få in alla pengar som man bara kan få. Internt i bolaget så styr vi över allting till det hållbara som att satsa på att digitalisera alla pappersfakturer. Men jag ska inte dra någon vit lögn här: om bilbranschen vill annonsera hos oss så får de gärna göra det", säger Andreas Rundlöf.

Hufvudstadsbladet Ab nådde som enda dagstidningsbolag i landet nolltillväxt i försäljningen av prenumerationer och annonser.

Tidningen Suomen Lehdistö var först ute med nyheten om Hufvudstadsbladet Ab:s goda försäljningsresultat. Det är Nyhetsmediernas förbund som jämfört tidningarnas försäljningssiffror.

Marcus Floman

FOKUS

Juuso Koponen kertoo ilmastokriisistä kuvin ja kivin

Nina Erho, teksti • Teemu Kuusimurto, kuva

Informaatiomuotoilija **Juuso Koponen** pystytti elokuussa näyttelyä Grafia-järjestön tilassa Helsingin Uudenmaankadulla. Näyttely juhlistaa Koposen ja hänen yhtiökumppaninsa **Jonatan Hildénin** tammikuussa saamaa Vuoden Graafikko 2024 -palkintoa.

Omaa uraansa luotaavan retrospektiivinäyttelyn sijasta Koponen ja Hildén halusivat tehdä datajournalistisen kokonaisuuden ilmastokriisistä.

”Se on tärkein yhteiskunnallinen kysymys tällä hetkellä. Halusimme katsoa enemmän eteen- kuin taaksepäin”, Koponen sanoo.

Informaatiomuotoilijan työtä on muuttaa dataa helposti omaksuttavaan muotoon. Näyttelyssään Koponen ja Hildén kertovat ilmastokriisistä tekstein, kuvin – ja kivin.

Kivet havainnollistavat yhden suomalaisen päivän aikana keskimäärin tuottamia kasvihuonekaasuja eri vuosina. Kivissä on kahvat, ja kävijä voi nostaa niitä.

”Päästöistä puhutaan usein tonneina vuodessa. Kun se tehdään kiloina päivässä, painon pystyy itse tuntemaan”, Koponen sanoo. ●

Juuso Koponen ja Jonatan Hildén saivat Grafialta vapaat kädet näyttelyn suunnitteluun. Se tuntui hienolta, mutta itsensä johtamisessa oli tekemistä. ”Omaehtoisissa projekteissa tulee helposti mämmittitauti. On loputtomasti hienoja ideoita, jotka voisi vielä ottaa mukaan”, Koponen sanoo. Näyttely jatkuu 6. lokakuuta saakka.

Ville Eloranta • Kirjoittaja työskenteli Helsingin Sanomien kielenhuollosta vastaavana toimittajana ja irtisanoutui loppukeväästä. Tämä on hänen viimeinen kielikolumninsa.

Toimittajatkin eroavat kieli-ihmisinä – esittelyssä viisi hahmoa

Tein pari vuotta sitten *Journalistiin* jutun, joka tyypitteli kieliäiheisen lukijapalautteen antajia. Hahmojen joukossa oli esimerkiksi Kansakoulunopettajan haamu ja Kapteeni Kirjaimellinen. Vaikka teksti oli hieman piikikäs, useimpia hahmoja yhdisti rakkaus suomen kieleen – ainakin omanlaisensa.

Sama pätee journalisteihin. Kerronkin nyt, minkä tyyppisiä hahmoja tapasin kielenhuoltajana sanomalehden toimituksessa vuosien aikana.

Puujumalan palvoja. Muistelee mielellään kielinlauksia, jotka ovat peräisin oman aikansa kieliauktoriteetilta: legendaariselta lehtorilta, takavuosien itsevaltaiselta päätoimittajalta tai vaikka tomeralta toimitussihteeriltä. Linjauksen oikeaoppisuutta tai muistin tarkkuutta ei yleensä sovi kyseenalaistaa.

Tahaton kaksoisagentti. Asettuu kieliasioissa haastateltavansa puolelle. Ei oikein ymmärrä, miksi teksteissä kannattaa puuttua jargoniin, yritys- ja tuote-

nimien oudoimpiin asuihin sekä englanninkielisiin tehtävänimikkeisiin. Tyypillisiä lausahduksia: Näin se sanoi! Näin ne sen kirjoittaa!

Ilmiantaja. Raportoi julkaistujen juttujen virheistä kielenhuoltajalle ja toivoo toimitukseen kovempaa kuria. Tyypillinen jatkokeskustelu: ”Mitä jos ensi kerralla kävisit itse sanomassa virheestä?” ”En mä kehtaa.”

Täysinoppinut. Ei pysty – tai suostu – enää ottamaan vastaan uutta kielitietoa, vaikka sama virhe toistuisi lukijapalautteissa. Vetoaa usein kiireeseen ja inhoaa ”pilkunnussijoita”.

Kumileimasimen lainaaja. Harvinaisempi tapaus: kysyy, voiko jotain outoa ilmaisua tai erikoista kirjoitusasua käyttää jutussa, mutta on jo etukäteen päättänyt käyttää sitä. Toivoo todellisuudessa vain selustansa turvausta, ei kieliapua.

Sitten on vielä enemmistö, jonka kanssa yhteistyö sujuu aina. Toimitus tarvitsee silti myös hahmoja – sitä paitsi heistä jää eniten muistoja. ●

TUTKITTUA

Yhdenvertaisuus ei ole syrjäyttänyt tasa-arvoa julkisessa keskustelussa

Yhteiskunnallisessa keskustelussa käsitteet yhdenvertaisuus ja tasa-arvo elävät sovussa rinta rinnan. Yhdenvertaisuudesta puhuvat yleensä oikeustieteilijät ja kansalaisjärjestöjen edustajat, kun taas muut suosivat tasa-arvon käsitettä.

Tämä käy ilmi tutkimuksesta, jonka *Yhteiskuntapolitiikka* julkaisi alkuvuonna otsikolla *Keiden tasa-arvo ja yhdenvertaisuus? Yhteiskunnallisen oikeudenmukaisuuden kielet uutisjournalismissa 1999–2018*.

Tutkimusta varten ryhmä ihmis- ja yhteiskuntatieteilijöitä analysoi sanojen ”tasa-arvo” ja ”yhdenvertaisuus” esiintymistä mediassa. Miljoonista artikkeleista koostuva aineisto kattaa kahdenkymmenen vuoden ajanjakson.

Käsitteistä perinteisempi on tasa-arvo, joka on viime vuosikymmeninä tarkoittanut etenkin sukupuolten tasa-arvoa. Tutkitulla ajanjaksolla tasa-arvosta puhuttiin enemmän kuin yhdenvertaisuudesta.

2000-luvulla sana yhdenvertaisuus yleistyi ensin mielipidekirjoituksissa. Oikeusasiantuntijat ja tutkijat tukeutuivat käsitteeseen käydessään keskustelua laeista ja yhteiskunnallisesta oikeudenmukaisuudesta.

Vuoden 2004 yhdenvertaisuuslaki ei vielä vakiinnuttanut käsitettä osaksi yleistä journalistista kieltä. Vasta 2010-luvun alussa yhdenvertaisuus omaksuttiin uutisten ja pääkirjoitusten sanavarastoon.

Samaan aikaan yleistyi myös sanan tasa-arvo käyttö. Etenkin poliitikot ja mielipiteellisiä tekstejä laativat journalistit suosivat käsitettä.

Tutkimuksen perusteella yhdenvertaisuuspuheen lisääntyminen ei häirinnyt perinteistä tasa-arvokeskustelua. Sen sijaan se laajensi yhteiskunnallista oikeudenmukaisuutta koskevia keskusteluja kattamaan muun muassa seksuaali- ja sukupuolivähemmistöt sekä turvapaikanhakijat.

Yhdenvertaisuuden käsitteestä on tullut erityisen tärkeä kansalaisjärjestöille. Sen avulla järjes-

töt saavat kytkettyä oman asiansa Suomen perustuslain yhdenvertaisuuspykälään.

Juha Matias Lehtonen

Ilmari Reunamäki aloittaa lokakuussa Ylen Yhdysvaltain-kirjeenvaihtajana. Hän on työskennellyt vuodesta 2022 lähtien Ylen ulkomaantoimituksessa. Aiemmin hän on ollut muun muassa työharjoittelijana Suomen Washingtonin-suurlähetystössä ja Yhdysvaltain Helsingin-suurlähetystössä. Reunamäki on filosofian maisteri Tampereen yliopistosta, pääaineenaan historia.

Ilmari Reunamäki odottaa Yhdysvalloista seikkailuja ja kohtaamisia

Millaisia vähemmän huomiota saaneita teemoja aiot nostaa esiin syksyn presidentinvaaleista?

Vaaliuutisointi on ollut Suomen mediassa hyvää. Yksi voisi olla nuorten latinomiesten äänien valuminen demokraateilta republikaaneille. Haluaisin myös paikan päälle vaa'ankieliosavaltioihin. Äänestäjien ajatukset ovat yleensä monisyisempiä kuin että kyse olisi vain aseenkanto-oikeudesta tai abortista.

Moni toimittaja pelkää Donald Trumpin vaalivoittoa. Pitääkö Ylen kirjeenvaihtajan suhtautua näihin vaaleihin puolueettomasti?

En saa asettua analyyseissä kummankaan puolelle. Ei se olisi journalistisesti kestävääkään. Mutta jos juttuni käsittelee vaikkapa Naton tulevaisuutta, ei olisi hyvää journalismia olla sanomatta, että **Kamala Harrisin** ulkopoliittikka olisi ennakoitavampaa. Lähteytetty ja perusteltu analyysi ei tarkoita puolen valitsemista.

Millaisista muista aiheista olet innostunut raporttoimaan?

Haluaisin löytää harmaan sävyjä uutisiin, ei aina niin, että Yhdysvaltojen demokratia on romahtamassa tai että maan talouskasvu painaa karkuun Euroopalta.

Millaista hyötyä suurlähetystöharjoittelustasi ja Yhdysvaltain historian opiskelusta on?

Toivon pystyväni tuomaan juttuihin historiakontekstia. Olen erityisen kiinnostu-

nut Yhdysvaltain sisällissodasta, mikä antaa lisäperspektiiviä nykypolarisaatioon. Washington on minulle tuttu kaupunki. Minulla on kontakteja suurlähetystöön ja harjoittelun kokemukset auttavat uusien luomisessa.

Onko suomalaisessa tai eurooppalaisessa Yhdysvaltoja käsittelevässä journalismissa mielestäsi ärsyttäviä väärinkäsityksiä?

Siinä on jonkin verran sensaatiohakuisuutta varsinkin vaalien lähestyessä, tyylisiin "Tätä hullua Trump sanoi" tai yksittäisten gallupien tulosten ylikorostamista.

Kiinnostuksesi Yhdysvaltoja kohtaan on populaarikulttuurin herättämää. Millaisen tarkemman?

Jack Kerouacin *Matkalla* tulee ensimmäisenä mieleen. Nuorena aikuisena olin jo reilannut, ja jotenkin Kerouacin kautta tuli ajatus, että Yhdysvalloissa voisi reissata koko elämänsä. Kirjeenvaihtajana pääsee reissaamaan ja seikkailemaan. Olen myös leffafriikki, 1970-luvun "uuden Hollywoodin" elokuvat ovat olleet tärkeitä, muun muassa **Martin Scorsese**.

Kuka on ammatillinen esikuvasi?

Ylen Moskovan-kirjeenvaihtaja **Heikki Heiskanen**. En usko, että hänen toimintaympäristönsä hankaluutta aina ymmärretään. Hän on pysynyt kylmähermoisena ja tietää asemapaikastaan aivan kaiken.

Manu Haapalainen

Ilmainen junareissu Lappiin kiinnosteli toimittajaa

Työskentelin aikoinaan kymmenen vuotta VR:n viestinnässä. Työhöni kuului vastata median puheluihin virka-aikana, ja usein sen ulkopuolella. Joskus keskellä yötäkin.

Hiljaisena päivänä puhelin soi viitisen kertaa, mutta toisinaan junat myöhästelivät, oikeasti hyvin harvoin. Sellaisena päivänä puhelin saattoi soida kellon ympäri.

Tyypillinen puhelu meni näin:

"Tässä toimittaja se ja se sieltä ja sieltä. Kuulin, että juna on myöhässä. Miksiköhän?"

Näihin kysymyksiin oli helppo vastata.

Hankalampiakin puheluita oli ja mieleeni on jäänyt muutamia. Eräänä yönä olin jo nukumassa, kun puhelin soi.

"No hei! Tässä yövuoron lomassa tuli mieleen tehdä juttua junakaluston romutuspolitiikasta. Että voisitkos vastata kysymyksiini nyt heti?"

Olen aina ollut työssäni palvelualtis, mutta tuolloin jouduin vastaamaan, että palattaisiinko asiaan aamulla. Kun sitten soitin kysyjälle, aihe ei ollutkaan kuulemma enää akuutti ja asia jäi siihen.

Toinen syvälle muistiin porautunut puhelu meni suunnilleen näin:

"Tässä toimittaja se ja se. Näin talvilomakauden lähestyessä ajattelin testata yöjunapalveluja. Eli saisinko ilmaiset matkat Lappiin ja takaisin parhaimpaan sesonkiaikaan. Ja jotta testi olisi kattava, niin liput koko perheelle? Autolle paikka myös junaan, päästään sitten mukavasti kulkemaan siellä."

Kyselin tarkemmin juttuideasta, sisällöstä, mediasta ja jutun julkaisuajataulusta.

Vastaus hämmensi:

"No en minä sitä vielä tiedä, saako matkasta juttua tehtyä. Sehän selviää vasta sitten".

Mika Heijari

Kirjoittaja on Journalistiliiton viestintäasiantuntija, jolla on lähes 30 vuoden kokemus media- ja viestintäalalta.

MITÄ SINULLE ON SATTUNUT JA TAPAHTUNUT? LÄHETÄ TARINASI OSITTEESEN JOURNALISTI@JOURNALISTILIITTO.FI

Journalistiliiton juristi
Tuomas Aalto uskoo MTV:tä
vastaan nostetun kanteen
menestyvän.

MTV:N TYÖNTEKIJÄT KÄYVÄT OIKEUTTA TYÖNANTAJAANSA VASTAAN – "KEISSI ON TODELLA VAHVA"

Manu Haapalainen, teksti • Heli Saarela, kuva

Yli kolmekymmentä MTV Uutisten työntekijää vaatii MTV:ltä korvauksia Helsingin käräjäoikeudessa. Riidassa on kysymys lomaviikkojen määrästä.

MTV myönsi vanhoille sisällöntekijöilleen "ylimääräisen" viiden päivän vuosittaisen palkallisen vapaan vuonna 2015. Yhtiön mukaan se oli vastine säästötoimien vuoksi tuolloin poistuneista muista etuuksista.

Vuoden 2015 jälkeen solmituissa työsuhteissa lisälomaviikkoa ei yleensä ole, mutta MTV on antanut lisäviikon muutamille avainhenkilöiksi nimeämilleen työntekijöille.

Kantajien mukaan MTV on kohdellut työntekijöitään epätasa-arvoisesti. Heidän mukaansa työntekijöiden eriarvoiselle kohtelulle ei ole ollut hyväksyttävää syytä. Korvausvaatimukset ovat 200–4000 euroa.

Yhtiö kiistää rikkoneensa tasapuolisen kohtelun velvoitetta.

JOURNALISTILIITON JURISTIN Tuomas Aallon mukaan MTV:n tapa nimetä osa työntekijöistään avainhenkilöiksi on epälooginen.

"Avainhenkilöiksi nimettyjen joukossa on esimerkiksi vain yksi tunnettu ruutukasvo. Muuten lisäetuuden saaneet ovat aivan vastaavanlaisia toimittajia kuin ilman etuutta jääneet", Aalto sanoo.

Aallon mukaan ei myöskään ole perusteltavissa, että vuoden 2015 jälkeen taloon tulneiden etuudet ovat huonommat kuin vanhoilla työntekijöillä.

"Kun näyttöä ja aiempaa oikeuskäytäntöä tarkastelee, kantajien keissi on todella vahva", Aalto sanoo.

"Työnantajan olisi näytettävä toteen, että erilaiseen kohteluun on objektiivisesti perusteltavissa oleva, eikä mielivaltainen syy. Sellaista ei ole."

Tunnelma käräjäoikeuden pääkäsittelyssä syyskuun alussa oli *Journalistin* tavoittamien kantajien mukaan pahimmillaan myrkyllinen. Vastajan juristit esiintyivät heidän mukaansa ajoittain

aggressiivisesti. Osa kantajista koki joutuneensa ilkeilyn kohteeksi.

"Vastapuolen juristin kysymyksistä huomasin selvästi, ettei hän ollut juuri lainkaan perillä media-alan toiminnasta, toimintatavoista, lainalaisuuksista tai työskulttuurista", eräs kantaja kertoo.

Hän kommentoi asiaa *Journalistille* anonyymisti voimassa olevan työsuhteensa vuoksi.

Kantaja pitää MTV:n asennetta ikävänä, koska yhtiö ottaa mieluummin riskin oikeustappiosta ja mainehaitasta kuin suostuu työntekijöiden piehköihin korvausvaateisiin. MTV:n oikeuskulut ovat jo tässä vaiheessa nousseet 223 000 euroon.

"Työntekijän näkökulmasta tilanne näyttää siltä, että taloon on synnytetty vaivihkaa kahden kerroksen väkeä, eikä asiaa suostuta korjaamaan."

MTV Oy:n toimitusjohtaja **Johannes Leppänen** ei halunnut kommentoida asiaa oikeuskäsittelyn ollessa kesken. Käräjäoikeus antaa ratkaisunsa 17. lokakuuta. ●

HEI MEDIAYRITYKSET, NYT ON AIKA NEUVOTELLA!

Lähes kaksi vuotta sitten Euroopan komissio antoi suuntaviivat, joiden mukaan yksinyrittäjät voivat tietyissä olosuhteissa neuvotella kollektiivisesti rikkomatta EU:n kilpailusääntöjä. Suuntaviivojen julkistuksen myötä Journalistiliitto alkoi kiivaasti työskennellä sen eteen, että mediatalojen edustajat tulisivat neuvottelemaan freelancereiden työn vähimmäisehdoista.

Ensimmäisenä kutsuimme neuvotteluihin Medialiiton, joka edustaa suurta osaa liiton freelancereiden toimeksiantajista. Pitkän odottelun jälkeen Medialiitto kieltäytyi neuvotteluista väittäen kollektiivisopimusten olevan laittomia.

Kilpailu- ja kuluttajavirasto kumosi väitteen syyskuussa 2023 julkaistussa blogikirjoituksessa. Tästä huolimatta Medialiitto kieltäytyi neuvottelemasta. Siksi Journalistiliitto päätti lähestyä suoraan Medialiiton jäsenyrityksiä, ja neuvotella niiden kanssa freelancereiden työn vähimmäisehdoista.

Viime huhtikuussa lähetimme viidellekymmenelle mediayritykselle ja mediapäätäjälle avoimen kutsun keskustella itsensäyöllistäjien työehdoista ja palkkioista. Ainoastaan *Kansan Uutiset* vastasi kutsuun.

Kansan Uutisten kanssa kävimme neuvottelut elokuun alussa. Löysimme nopeasti yhteisymmärryksen sovittavista asioista. *Kansan Uutisten* päätoimittaja ja toimitusjohtaja **Jussi Virkkunen** koki freelancereiden aseman parantamisen tärkeäksi.

Saavutettu neuvottelutulos on vahvistamista vaille valmis. Se on samalla myös historiallinen askel kohti freelancereiden aseman parantamista, josta toivottavasti myös muut mediayritykset saavat tarmoa ryhtyä neuvottelemaan. Neuvotteluiden tulos ei ollut julkinen lehden mennessä painoon.

PITÄISI OLLA ITSESTÄÄN SELVÄÄ, että samasta työstä kuuluu maksaa sama korvaus. Jo vuosia freelancereiden palkkiot ovat junnanneet paikoillaan tai jopa laskeneet, samalla kun työsuhteisten palkat ovat nousseet vähintään työehtosopimuksissa sovittujen korotusten mukaisesti. Samaan aikaan esimerkiksi monet lehdet ovat riippuvaisia freelancereista, ja freelancerit tekevätkin myös suuren osan lehtien jutuista. Ilman heitä lehtiä ei saataisi monestikaan valmiiksi.

Freelancereiden ei pitäisi olla keino säästää kustannuksissa. He ovat korvaamaton apu, joiden ammattitaidolla esimerkiksi tuotetaan tasokkaita juttuja ja lehtiä.

Kansan Uutiset osoitti, että myös toimeksiantajapuolelta löytyy halua ja kiinnostusta parantaa freelancereiden työoloja. Kun freelancereiden palkkiot ovat kohtuullisia, se motivoi myös jatkossa. Pitkäaikaiset avustajasuhteet, joissa kumpikin osapuoli on tyytyväinen, ovat voitto kummallekin osapuolelle.

Hei mediayritykset, nyt on tullut aika vihdoin neuvotella freelancereille kohtuulliset työn vähimmäisehdot! ●

Eveliina Tuominen ● Kirjoittaja on Journalistiliiton juristi.

SANOMALEHTIMIEN-JOURNALISTEN 7-8 1968

Sanomalehtimies Journalisten 7-8/1968 toivotti menestystä uunituoreelle JSN:lle.

Alan oma kunniatuomioistuin aloitti 8 000 markalla

Sanomalehtimies iloitsi numerossaan 7-8/1968 Julkisen sanan neuvoston perustamisesta. Alan yhteisöt olivat juuri päässeet sopuun uuden itsesääntelyelimen toimintaperiaatteista, ja neuvostoa koskeva sopimus odotti enää allekirjoituksia.

”Ensimmäisenä maana maailmassa Suomi saisi neuvoston, joka edustaa julkisen sanan koko kenttää”, totesi lehden pääkirjoitus.

Sen mukaan vastaavia neuvostoja oli muissakin maissa, mutta niissä perustajina olivat vain ”lehtimiehet ja julkaisijat”. Suomessa mukana oli myös Yleisradio.

Ensimmäisen toimintavuoden budjetiksi ”alan omalle kunnia-tuomioistuimelle” oli varattu noin 8 000 markkaa.

”Päätohtorsillään on neuvoston tuettava hyvää journalistista tapaa, ehkä arvosteltavakin sellaista, mikä ei kunnioitusta ansaitse, mutta samalla puolustettava uutisen hankkimisen ja julkaisemisen oikeutta sekä arvostelun vapautta, pääkirjoitus jatkaa.

”Lehtimiesten on syytä toivottaa menestystä uutta uraa aukovalle julkisen sanan neuvostolle.”

Ensimmäiset arviota kaipaavat jutut tuotiin JSN:n tietoon helmikuussa 1969. Niitä oli puolen tusinaa.

Marja Honkonen

HS:n ja IS:n ensimmäinen pääluottamusmies

TOIMITTAJA KYÖSTI REUNANEN
16.11.1937 VIIPURI – 16.6.2024 JORVI

Toimittaja **Kyösti Reunanen** kuoli Jorvin sairaalassa Espoossa haimasyöpään 87-vuotiaana.

Reunanen syntyi Viipurissa, mutta Keravasta tuli hänen pysyvä kotipaikkansa. Hän kirjoitti ylioppilaaksi Keravan yhteiskoulusta 1957.

Reunanen pääsi *Ilta-Sanomiin* rikostoimittajaksi ja myöhemmin kuvatoimittajaksi. *Helsingin Sanomissa* hänestä tuli lehden ensimmäinen asuntotoimittaja. Hänellä oli laaja näkemys asuntopolitiikasta sosiaalipolitiikan osana.

Reunanen oli periaatteellinen ja joskus jyrkkäkin, mutta myös tasoittava. *HS*-kollega muistaa, että hän piti eleettömästi yllä hyvää tuulta kiireen ja paineiden keskellä.

Reunanen toimi *Helsingin Sanomissa* monissa tehtävissä, kuten taloustoimittajana ja pääkirjoitustoimittajana. Hän eläköityi

lehestä vuonna 2002.

Reunasesta tuli *HS:n* ja *IS:n* pääluottamusmies vuonna 1965, kun koko järjestelmä alkoi syntyä. Sanomalehtimiesten liiton hallituksessa hän vaikutti kolme vuotta. Hän toimi myös Helsingin Sanomalehtimiesyhdistyksen puheenjohtajana.

Reunanen oli naimisissa luokkatoverinsa **Mairen** kanssa. Heille syntyi kaksi tytärtä, **Elina** ja **Annukka**. Maire kuoli 2012. Uudeksi elämäkumppanikseen Reunanen löysi **Ritva Kaleniuksen**.

Esko Nurmi

Kirjoittaja on Kyösti Reunasen työkaveri Helsingin Sanomissa.

Mukava mies sorvin äärestä

TOIMITTAJA EERO TOUKKARI
17.5.1937 KUUSANKOSKI – 16.7.2024 KOUVOLA

Toimittaja **Eero Toukkari** muistetaan yhteiskuntaan ja työelämään liittyvistä radio-ohjelmistaan. Hän tuli Yleisradioon ohjelmien kuunteluttajaksi 1965, ja teki ensimmäisen radio-ohjelmansa 1960-luvun lopulla. Varhaisimpiin ohjelmiin kuului *Kuuntelijan välilyksymys*, jota hän toimitti yhdessä **Leena Tamlanderin** kanssa.

Radio- ja televisiotoimittajien liiton (RTTL) pääsihteerinä Toukkari toimi vuosina 1974–79. Tuona aikana neuvoteltiin useita työehtosopimuksia ja valmisteltiin RTTL:n liityminen Journalistiliittoon.

Vuosina 1980–84 hän kuului Radio 2:n yhteiskunnalliseen toimittamiseen ja teki muun muassa *Työmiehen tuntia* yhdessä **Terttu Lensun** kanssa.

Radioiden yhdistämisen jälkeen hän siirtyi dokumenttitoimittamiseen, jossa teki muun muassa radiopakinoita. Radio Suomen

asiaohjelmien *Tänä iltana sorvin ääressä* -ohjelmaa hän toimitti vuosina 1990–93.

Radiolaiset muistavat Toukkarin asioihin paneutuvana ja mukavana työkaverina, jonka kanssa oli antoisaa keskustella. Koulutukseltaan hän oli humanististen tieteiden ja valtiotieteiden kandidaatti.

Eläkkeelle jäätyään hän muutti Helsingistä Kouvolaan. Leskeksi hän jäi neljä vuotta sitten. Uutiset kiinnostivat edelleen, ja hän keskusteli niistä mielellään poikansa **Jukan** kanssa.

Eero Toukkari oli RTTL:n kunniajäsen.

Pirjo Munkk

Kirjoittaja on Toukkarin ystävä ja ay-kollega.

Lämmin tarinankertoja ja väittelijä

TOIMITTAJA TIMO LAUKKIO
30.3.1948 TURKU – 10.8.2024 HELSINKI

MTV:n pitkäaikainen journalisti **Timo Laukkio** kuoli 10. elokuuta. Hän ehti urallaan olla toimittaja, tuottaja, juontaja, toimituspäällikkö ja ajankohtaispäätoimittaja. Ennen MTV:tä hän työskenteli Turun Ylessä ja *Turun ylioppilaslehden* päätoimittajana. Hän muisteli värikkäästi, miten sai ylioppilaslehdessä potkut.

Kymmenen uutisia aloittamassa ollut Laukkio oli sivistynyt tv-journalisti, joka rakasti keskustelua ja väittelyä. Hän tiesi, mitä toimittajan tulee osata, eikä peitellyt sitä. Kun nuoremmat eivät tieneet, kuka oli legendaarinen toimittaja **Lieko Zachovalov**, Laukkio tuumasi narahtavalla baritonillaan, että olisi syytä tietää. *Huomenta Suomessa* hän haastatteli skarpisti ja tiukasti, ei koskaan nokkavasti.

Työ oli Laukkioille intohimo. Kun tsunamin aikaan muu toimittus lomaili, Timo riensi joululo-

malta töihin ja teki pyöreitä päiviä pitääkseen uutiskonetta pystyssä.

Työuran loppupuolella elämän muutti vakava sairaus. Leukemia vei hänet kuoleman porteille 2005, mutta Timo totesi päättäneensä piruilla lääkäreille ja palata elävien kirjoihin.

Työkaverina Timo oli reilu, lämmin ja hauska. Suuret kourat heilulivat ja ääni kuului uutishuoneessa, kun sarkastinen huumori osui kohdalleen.

Jussi Eronen

Kari Pyrhönen

Kirjoittajat ovat Timo Laukkion työtovereita MTV:n vuosilta.

Edistysellinen ja humaani toimittaja

TOIMITTAJA TARJA BRANDT-SALMINEN
1.11.1943 LOHJA – 6.6.2024 LOHJA

Yleltä eläkkeelle jäänyt toimittaja **Tarja Brandt-Salminen** kuoli lyhyen sairastamisen jälkeen Lohjalla 80-vuotiaana.

Brandt-Salminen tunnettiin etenkin uutisäänenä. Hän oli käynnistämässä Lohjalla Ylen aluetoimittuksessa paikallisten uutisten toimittamista vuonna 1990. Uutisissa häntä kuultiin vuoteen 2006 saakka, jolloin hän jäi eläkkeelle.

Brandt-Salminen taisi ajatella kuten **Madeleine Albright**, jonka mukaan naisille, jotka kohtelevat toisia naisia huonosti, on aivan erityinen paikka helvetissä. Joskus hän saattoi nousta takajaloilleen koko toimituksen puolesta, jos koki johdon tekemät päätökset epäileiluina.

Brandt-Salminen oli itsenäinen ja edistysellinen, mutta teknikan edistymisen ja tietokoneiden tulo 1990-luvulla melkein selättivät hänet. Hän saattoi käyttää

langallista hiirtä kuin kaukoohjainta. Alun kangertelun jälkeen Tarja sai homman sujumaan.

Hän oli työkaverina ikimuistoinen ja kohteli kesätoimittajiakin kuin vertaisiaan. Hänessä kaikki oli kirkasta ja älykästä, mutta myös lämmintä ja humaania. Hänessä oli karismaa.

Kaikki Tarjan kanssa työskennelleet tietävät, miten hän arvosti ja rakasti perhettään, ”poikiaan”, kuten hänellä oli tapana sanoa miehestään ja lapsistaan.

Tuulia Thynell

Paula Tiainen

Kirjoittajat ovat Tarjan entisiä työtovereita.

PÄÄTOIMITTAJA

Suomen Sotilas on 105 vuotta vanha kansainvälisestikin arvostettu maanpuolustuksen ja turvallisuuspolitiikan erikoislehti, joka tarvitsee nyt uuden päätoimittajan.

Me toivomme, että olet aihealueisiimme perehtynyt, osaava journalisti. Tulet toimeen toisten kanssa ja haluat kasvattaa jo kohtalaisen kokoista verkostoasi. Osaat editoida, osaat opastaa ja osaat antaa palautetta. Osaat myös asettaa tavoitteita ja uskot tietäväsi, miten ne saavutat.

Me tarjoamme hyvän työympäristön, toimiston keskellä Helsinkiä, joustavat etätyömahdollisuudet, mahdollisuuden kehittyä ja kehittää ja paljon muuta mukavaa sekä paljon työtä, tietysti.

Laita hakemuksesi palkkatoiveineen 8.11. toimitusjohtaja Kai Ahotuvalle osoitteeseen kai.ahotupa@suomensotilas.fi. Kai Ahotupa vastaa tiedusteluihin numerossa 0400 418 705.

SUOMEN SOTILAS • RIIPPUMATON SOTILASAIKAKAUSJULKAISU VUODESTA 1919

JOURNALISTIN PÄIVÄ JA ILTA 10.10.

Perinteinen Journalismin päivä on satavuotiaan Journalistin päivä.

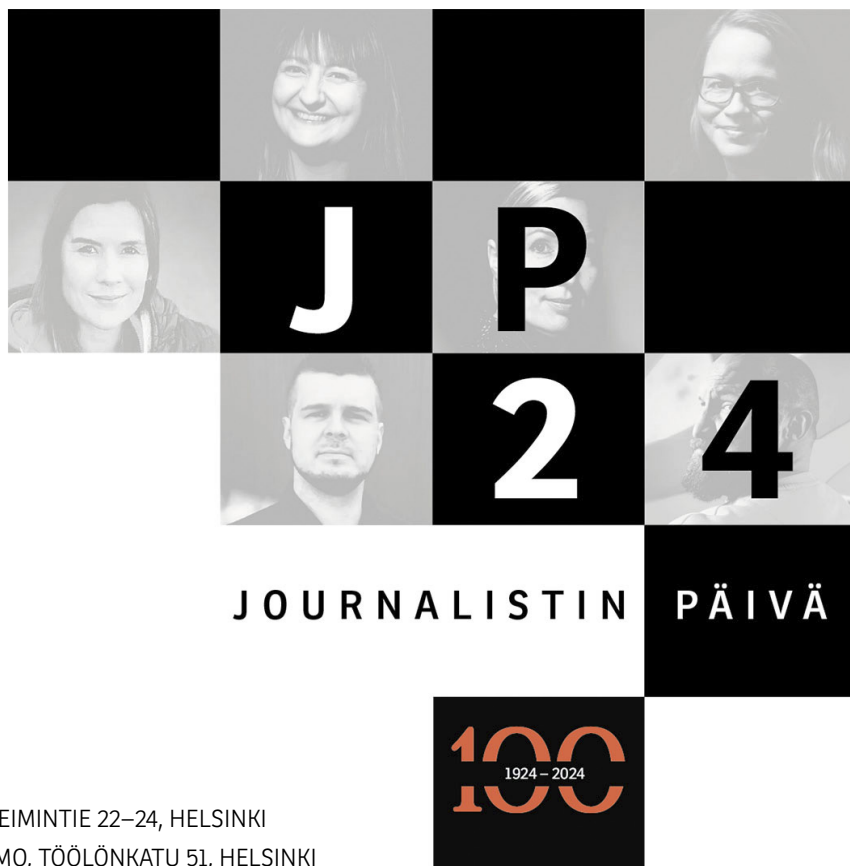
Seminaariesiintyjinä muun muassa **Salla Vuorikoski, Olli Seuri, Heikki Pursiainen, Kerttu Kotakorpi**. Paikalla myös Metan ja Tiktokin Pohjoismaiden pomot.

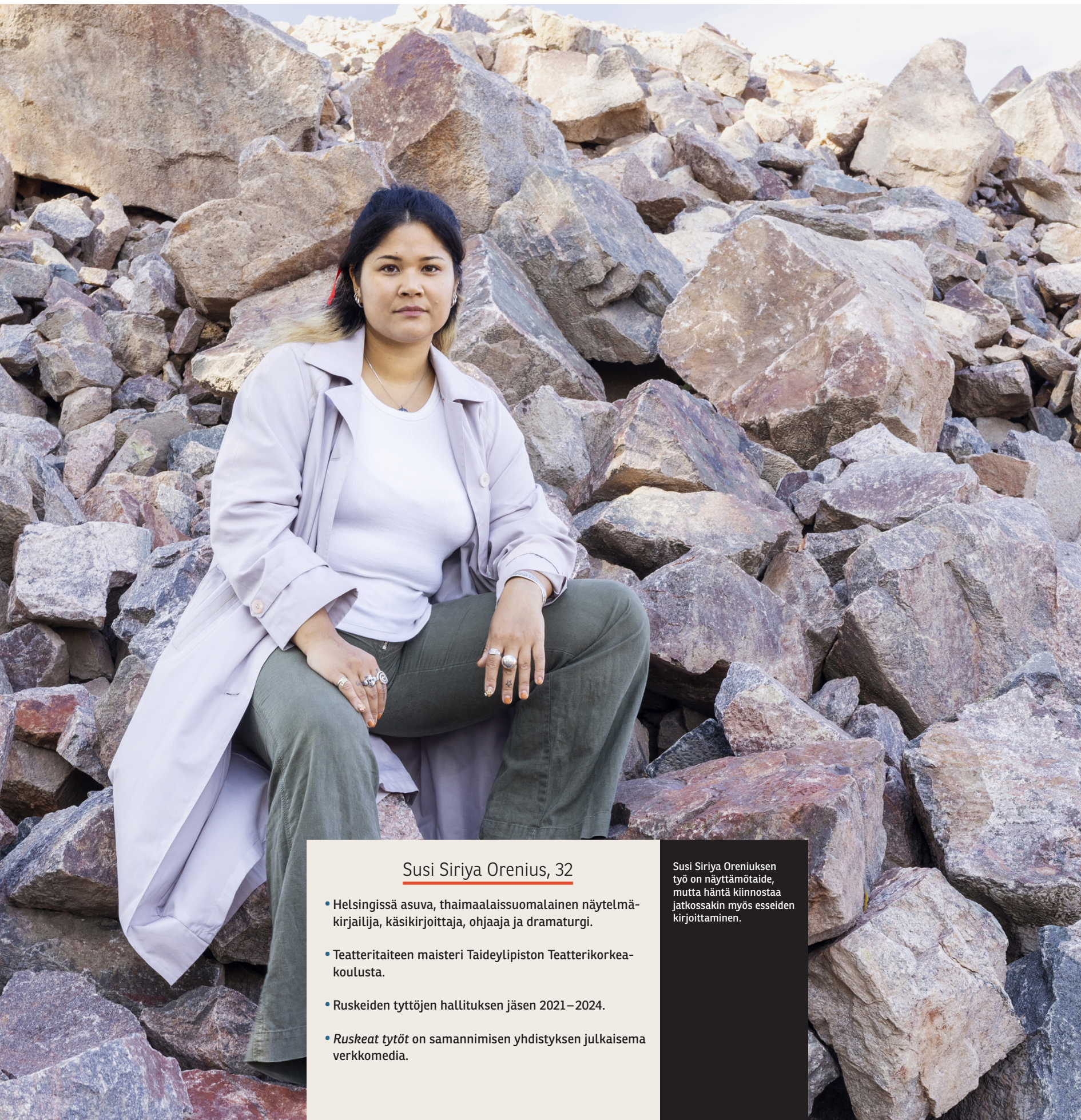
Katso koko ohjelma Journalistiliiton verkkosivuilta.

Päivä huipentuu Journalistin iltaan*, jossa ohjelmassa on vapaata seurustelua, livemusiikkia ja Journalistin sanoituskisan voittajien valinta.

*Iltaan jäljellä vain peruutuspaikkoja

JOURNALISTIN PÄIVÄ 10.10. KLO 10–16.30 LASIPALATSI, MANNERHEIMINTIE 22–24, HELSINKI
JOURNALISTIN ILTA* 10.10. KLO 18–24 KULTTUURITEHDAS KORJAAMO, TÖÖLÖNKATU 51, HELSINKI

Susi Siriya Orenius, 32

- Helsingissä asuva, thaimaalaissuomalainen näytelmäkirjailija, käsikirjoittaja, ohjaaja ja dramaturgi.
- Teatteritaiteen maisteri Taideyliopiston Teatterikorkeakoulusta.
- Ruskeiden tyttöjen hallituksen jäsen 2021–2024.
- *Ruskeat tytöt* on samannimisen yhdistyksen julkaisema verkkomedia.

Susi Siriya Oreniuksen työ on näyttämötaide, mutta häntä kiinnostaa jatkossakin myös esseiden kirjoittaminen.

Susi Siriya Orenius väsyi edustamaan etnistä ryhmäänsä

Vita nuovan
päätoimittajan Riina
Tanskasen valinta

"Ruskeat tytöt -media nostaa esiin kirjoittajia ja tarjoaa analyyseja, jotka valkoinen mediakenttä jättää marginaaliin. **Susi Siriya Oreniuksen** *En ole etsimänne BIPOC-taiteilija* on vimmainen puheenvuoro taiteilijuudesta myöhäiskapitalismissa ja halusta tulla nähdyksi itsenään. Esseen kieli on tyylikästä ja kerrontaratkaisu innostava: Filosofinen kirjallisuusanalyysi yhdistyy omakohtaisiin kokemuksiin taidekoulun mankelissa ruskeana taiteilijana. Teksti liikkuu asiaproosasta draamaan ja puolihuomaamattomasti lähetettyihin viesteihin, jotka näyttävät taidekenttämme arkisen rasismien. Essee laajenee analyysiksi taiteilijan roolista yksilölliseen suoritusputkeen pakottavassa yhteiskunnassa."

Tällä palstalla Journalisti pyytää ilmiantamaan loistavia alan tuotoksia. Viestiä vie seuraavaksi eteenpäin se, jonka työ esitellään palstalla.

Manu Haapalainen, teksti • Anna Autio, kuva

”Kirjoitin tämän tekstin varmasti viisitoista kertaa uudestaan, monen kuukauden aikana”, sanoo helsinkiläinen näytelmäkirjailija, käsikirjoittaja, ohjaaja ja dramaturgi **Susi Siriya Orenius**.

”Tykkään kirjoittaa niin, että mukana on monia eri tekstilajeja. Alun perin Ruskeat tytöt -yhteisössämme ei oltu varmoja, onko se hyvä idea. En ajatellut, että teksti resonoi näin laajalti.”

Oreniuksen essee *En ole etsimänne BIPOC-taiteilija* julkaistiin *Ruskeiden tyttöjen* nettilehden numerossa 1/2024. Se kertoo hänen omakohtaisista kokemuksistaan opiskeluajoilta Teatterikorkeakoulussa. BIPOC on lyhenne sanoista Black Indigenous People of Colour.

Orenius kuvailee koulua toksiseksi, stressaavaksi ja taiteilijuuteen ryppyotsaisen vakavasti suhtautuvaksi ympäristöksi. Tekstin ytimessä on toistuva kokemus siitä, miten kollegat pyytävät thaimaalaissuomalaista Oreniusta projekteihinsa, koska niissä on tarve ei-valkoiselle tekijälle.

”Suomessa löi opiskeluaikanani läpi ajatus, että produktioihin tarvitaan moninaisuutta. Yhtäkkiä ruskeaa opiskelijaa haluttiin joka puolelle. Sanoin usein, että en minä ole kaikessa mikään asiantuntija”, Orenius nauraa.

”Tämän tekstin jälkeen vastaavia pyyntöjä ei ole tullut.”

Oreniuksen esseen toinen teema on se, miten vaikeaa myöhäiskapitalismin aikaudella on toimia taiteilijana: ”Tarjolla on ihan liian vähän rahaa, ja liian paljon uskomuksia siitä, ettei taiteen tekeminen ole työtä”, hän kirjoittaa.

”Teema on resonoinut muissakin kuin ei-valkoisissa lukijoissa, vaikka *Ruskeiden tyttöjen* idea medianäkökulana onkin olla ’meiltä meille’”, Orenius sanoo.

”Oli vapauttavaa kirjoittaa ilman itesesensuuria itseni kaltaisille. Tarjoitus ei ollut velloa siinä, miten kurjaa minulla on ollut, vaan tehdä henkilökohtaisen kautta näkyväksi, millaista opiskelu oli.”

Orenius innostui opiskeluaikanaan itsekin opiskelemaan moninaisuuteen liittyviä kysymyksiä. Sitä kautta hän päätyi myös mukaan Ruskeiden tyttöjen toimintaan.

”Yhdistyksellä tai sen julkaisemalla verkkomedialla ei ole tällä hetkellä rahoitusta. Tekijät laittavat siihen työaikaansa vapaaehtoisesti, koska toista suomenkielistä meiltä meille -julkaisua ei oikein ole”, Orenius sanoo.

”Yhdistys järjestää muun muassa kirjoittajakoulutusta. Toiminta tähtää ruskeiden suomalaisten yhteenkuuluvuuden tunteen kasvattamiseen. Toiveena olisi, että yhdistys jossain vaiheessa tekee itsensä tarpeettomaksi.” ●

Toimitusvaikeuksia

KASPER STRÖMMAN

